

D r. R A M U N Ė L Ė J A N K E V I Č I E N Ė

Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos *Taisliaus augyminio VI–XXIV gaujos* botaniniai komentarai ir paaiškinimai

VI gauja – *śzeszwiiry* (šešvyrė, *Hexandria*) Linėjaus sistemoje apima gentis, kur augalų žieduose esti šeši kuokeliai. Atsiradus natūralioms ir filogenetinėms sistemoms, dauguma šių genčių tilpo lelijainių (arba vienskilčių) klasėje, tik kai kurios priskirtos magnolijainiams (arba dviskilčiams). „Taisliuje“ ši gauja pagal liemenėlių skaičių turi tris rėdas. Pabrėža šioje gaujoje aprašo trisdešimt genčių, iš jų vardų visai nepakeisti iki šiol išliko 10: ajeras, lelija, liūnsargė, narcizas, pakalnutė, scylė, šindra, viendienė, vikšris, žydrė. Dar 4 vardai šiek tiek pataisyti – česnakas, kiškiagrikis, raugerškis, vištapienė. Vienas Pabrėžos siūlytas vardas perkeltas kitai, visai negiminingai genčiai – godas.

Ornithogalum (225) gentis Pabrėžos pavadinta vištpiene. Ši gentis dabar padalinta į kelias, vardas liko Lietuvoje augančioms *Gagea* genties rūšims, o *Ornithogalum* gentis pavadinta paukštpiene. „Taisliuje“ minimos 6 rūšys, iš jų dvi tikrai matytos augant Žemaičiuose (*O. luteum* ir *O. minimum*), *O. pusillum* žinoma iš Podolės, *O. arvense* paplitimas visai nenurodomas. Aprašydamas *O. umbellatum* ir *O. nutans*, Pabrėža nurodo, kad jos auga Podolėje, bet pastebi, jog *O. umbellatum* esanti Kretingos vienuolyno sode lyg ir savaime atsiradusi.

Allium (226) genties pateiktos net 24 rūšys. Gentis „Taisliuje“ pavadinta šešnako vardu, bet tekste pateikiamas ir česnako variantas (žr. *A. sativum*). „Taisliuje“ nurodomos dažnai visuose daržuose auginamos rūšys (*A. cepa*, *A. sativum*, *A. schoenoprasum*), keturios rūšys, auginamos dvarų daržuose (*A. ascalonicum*, *A. fistulosum*, *A. porrum*, *A. scorodoprasum*). Žemaitijos savaiminėmis rūšimis Pabrėža pripažino *A. arenarium* ir *A. carinatum*, bet pirmoji be reikalo atskirta nuo *A. scorodoprasum*, o antroji – nuo *A. oleracum*. *A. moly* iš Pietų Europos buvo auginama kaip dekoratyvinė rūšis, iš Ringių dvaro pasodinta Kretingos vienuolyno darže, vėliau pastebėta plintanti savaime. *A. angulosum* ir *A. vineale*, Pabrėžos nurodytos už Lietuvos ribų, vėlesniųjų tyrinėtojų buvo rastos Lietuvos teritorijoje. „Taisliuje“ paminėtos dar 4 *Allium* genties rūšys, augančios Volynėje ir Podolėje.

Ophioscordon (227) gentis Pabrėžos pavadinta žaltičesnaku. Dauguma vėlesniųjų autorių *O. ursinum* rūšį įkėlė į *Allium* gentį, išliko Pabrėžos pasiūlytasis rūšinis epitetas – meškis. Pažymėtina, kad „Taisliuje“ pateiktas ir žemaitiškas šio taksono vardas – šaltinių česnakai.

Narcissus (229) genčiai išliko narcizo vardas. Narcizai Lietuvoje savaime neauga, tai Pietų Europos rūšys. Plačiai auginamos rūšys *N. poeticus* ir *N. pseudonarcissus* liaudies buvo vadinamos baltosiomis ir geltonosiomis lelijomis. *N. jonquilla* ir *N. tazetta* augintos tik dvarų sodybose.

Galanthus (230) – snieginėlė, dabar vadinama snieguole. *G. nivalis*, kilusi iš Podolės ir Volynės, buvo auginama gyventojų daržuose, vertinta kaip pavasario pranašas, vadinta balandžio lelijėlėmis, panelėmis, snieginėlėmis.

Lilium (232) genties vardas mažai keičiasi daugelyje kraštų, „Taisliuje“ tai irgi lelija. Pabrėža aprašė sodybose auginamas 5 rūšis. Savaiminė *L. martagon* jam buvo žinoma iš Vilniaus

apygardos, o *L. bulbiferum*, auganti Gargždų apylinkėse ir kitose vietose, greičiausiai yra su-
laukėjusi.

Tulipa (233) gentis Pabrėžos pavadinta piliponu. Šis vardas tarp žmonių kai kur išliko, nors
norminis genties vardas – tulpė. „Taisliuje“ minimos 3 rūšys, visos auginamos darželiuose.

Fritillaria (234) genties aprašytos dvi rūšys, auginamos dvarų sodybose. Atrodo, kad
karūnos vardą Pabrėža išklausė tarp žmonių, nes cituoja žemaitišką pavadinimą – ciosoriaus
karūna.

Hemerocallis (235) „Taisliuje“ pavadinta viendiene, tokį vardą Pabrėža nurodo ir kaip
žemaičių vartojamą. Tai dekoratyviniai atvežtiniai augalai. *H. fulva* esanti plačiau paplitusi
sodybose, o *H. flava* Pabrėža matęs Gargždų dvare.

Hyacinthus (236) – jacentas (dabar vadinamas hiacintu), *H. orientalis* augintas dvaruose
ir vertintas kaip ankstyvas kvapnus dekoratyvinis augalas.

Muscari (237) gentis Pabrėžos pavadinta žydre, taip tebevadinama iki šiol. „Taisliuje“
aprašytos 4 iš Pietų Europos, Ukrainos, Podolės ir Volynės atvežtos rūšys. Dažniausiai augi-
nama *M. botryoides*.

Scilla (238) gentį pavadinęs iki šiol išlikusiu scylės vardu, Pabrėža aprašė dvi rūšis. Abi
šios rūšys Lietuvoje savaime neauga, *S. bifolia* paplitusi Podolėje ir Volynėje, *S. maritima* –
Ispanijoje. Beje, antroji dabar perkelta į *Urginea* gentį.

Asphodelus (239) – plėnūnė, genties vardas išliko. „Taisliuje“ aprašyta viena rūšis (*A. ra-
mosum*), kuri buvo auginama Vėžaičių dvare (parvežta iš Vokietijos).

Anthericum (240) pavadinta vartinklūne (panašu, kad tai lenkiško vardo vertimas). Nor-
minis genties vardas – šiaudenis. Pabrėža nurodo, kad *A. ramosum* auga kalvotose vietose.
Antra aprašytoji rūšis *A. liliago* težinoma iš Gardino apylinkių.

Asparagus (241) „Taisliuje“ pavadintas šparo vardu. Tai turėtų būti sutrumpintas špara-
gas. Dabar vartotinas smidro vardas. Iš paminėtų 3 rūšių tik viena (*A. officinalis*) paplitusi
Žemaitijos daržuose, kitos dvi nurodytos iš Podolės.

Convallaria (242) pavadinta ir šiandien išlikusiu pakalnutės vardu, nors nurodyta, kad ir
žemaičiai, ir prūsai vadina ožbarzdėmis ar ožkabarzdėmis. Žemaitijoje *C. majalis* plačiai pa-
plitusi krūmuotose drėgnesnėse atkalnėse. Kelios šios genties rūšys (*C. verticillata*, *C. polygo-
natum*, *C. multiflora*, *C. latifolia*) yra perkeltos į *Polygonatum* gentį (baltašaknė).

Juncus (243) gentis išlaikė Pabrėžos duotą vikšrio vardą. „Taisliuje“ aprašytos 15 Žemai-
tijoje augančių rūšių. Kelios rūšys dabar vadinamos kitais vardais negu „Taisliuje“ (*J. uligino-
sus* – *J. bulbosus*, *J. glaucus* – *J. inflexus*, *J. lampocarpus* – *J. articulatus*, *J. fusco-ater* – *J. alpino-
articulatus*, *J. bulbosus* – *J. compressus*). Nėra galimybės patikrinti, ar teisingai Pabrėža apibū-
dino *J. bottnicus*, jo žodžiais, augantį Palangoje, nes vėliau niekas tos rūšies čia nerado. Sunku
dabar nustatyti, kas yra Pabrėžos aprašytoji *J. brevirostris*, taip pat neaišku, ar *J. acutiflorus* tėra
J. articulatus sinonimas, ar atskira rūšis. *Juncus* genties tyrimams Pabrėža skyrė daug dėmesio,
nes atskirų rūšių aprašymuose labai išsamiai nagrinėtas jų įvairavimas ir aprašyta daug vidu-
rūšinių taksonų.

Luzula (244) genties rūšis žmonės vadino kiškio grikiais. Pabrėža šį vardą įrašė „Taisliu-
je“, kiškiagrikius išliko kaip norminis genties vardas. Aprašytos 5 rūšys, Pabrėžos rastos Žemai-
tijoje (dabar nežinoma *L. spicata*). Pabrėžos pateiktoji *L. vernalis* dabar yra *L. pilosa*, *L. albi-
da* – *L. luzuloides*, o *L. campestris pallescens* – *L. pallidula*.

Berberis (246) gentis pavadinta rūgšterškiu. Dabar genties norminis vardas – raugerškis.
Pabrėža aprašo tik *B. vulgaris*, nurodydamas, kad rūšis auga Lietuvoje, o pajūrio Žemaitijoje –
tik prie sodybų (ir vadinama berberizais).

Peplis (247) genties aprašytos dvi rūšys, *P. borysthenica* iš Padnieprės, o *P. portula* – nenu-
rodant paplitimo pažymėtas tik augaviečių pobūdis. Ši rūšis Lietuvoje buvo rasta, bet yra gana
reta. Šindros vardas, užrašytas „Taisliuje“ išliko norminiu.

Colchicum (248) Pabrėžos pavadinta nelaika, dabar tai vėlyvis.

Scheuchzeria (249) gentis su vienintele *S. palustris* rūšimi išlaikė Pabrėžos duotąjį liūnsargės vardą. „Taisliuje“ nurodoma ir konkreti rūšies radimo vieta.

Tofieldia (250) gentis pavadinta topilde. *T. calyculata* („Taisliuje“ *T. palustris*) nurodoma iš Gardino apylinkių. Norminis genties vardas – pudmė (pagal Lauryną Ivinskį).

Triglochin (251) gentį Pabrėža vadina naryčia, pateikia ir žemaitišką *T. palustris* vardą – naryčios žolės (dabar narytžolė). „Taisliuje“ aprašytos abi Lietuvoje augančios rūšys (*T. maritimum* ir *T. palustre*).

Veratrum (252) gentis pavadinta čemeryčios vardu, vėliau tas vardas pataisytas į čemerį. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, *V. lobelianum* auga Lietuvoje, o *V. nigrum* ir *V. album* – Podolėje ir Volynėje.

Rumex (253) gentis (magnolijainių klasė) „Taisliuje“ pavadinta godu. Vėlesni autoriai *Rumex* gentį pavadino rūgštyne, o godo vardas atiteko kitos šeimos genčiai – *Anchusa*. Rūgštynės vardas „Taisliuje“ yra, bet jis žymi tik vieną rūšį (*Rumex acetosa*). Pabrėža aprašė 15 genties rūšių, iš jų 12 pats buvo radęs Žemaitijoje, o 3 žinomos iš Volynės ir Podolės. Ypatingai kruopščiai išnagrinėjęs labai paplitusią *R. acesosella*, išskyrė 6 atmainas, 3 atmainos aprašytos jo paties.

Alisma (254) – dar viena šioje gaujoje lelijainių klasės gentis, Pabrėžos pavadinta igautramos vardu, dabar žinoma kaip dumblialaiškis. Pabrėža pateikia 3 rūšis – *A. plantago*, *A. natans* ir *A. ranunculoides*, *A. plantago* rūšyje aprašė 3 atmainas, iš kurių viena aprašyta jo paties (*δ. cordifolia*). *A. ranunculoides* dabar perkelta į *Baldellia*, o *A. natans* į *Luronium* gentį.

VII gauja – *septinwiiry* (septynvyrė, *Heptandria*) pasižymi žiedais su septyniais kuokeliais. Tėra dvi gentys.

Trientalis (255) gentis Pabrėžos pavadinta septinke, vėliau tas vardas kiek pataisytas į septynikę. Gentyje tėra viena Žemaitijoje paplitusi rūšis (*T. europaea*).

Aesculus (256) gentį Pabrėža vadina kaštanu (dabar kaštonas) ir aprašo dvi rūšis. *A. hypocastanum* (= *A. hippocastanum*) auginamas dvarų sodybose, o apie *A. flava* paplitimą neužsimena, tik pastebi, kad yra atsparus žiemai.

VIII gauja – *asztounwiiry* (aštuonvyrė, *Octandria*) „Taisliuje“ turi dvi rėdas su 16 genčių. Iš Pabrėžos pateiktųjų vardų norminiais liko 6: viržis (*Calluna*), spanguolė (*Oxycoccus*), klevas (*Acer*), nakviša (*Oenothera*), ož(ka)rožė (*Epilobium*), rūgtis (*Polygonum*). Dar keli iš žmonių nugirsti vardai liko tarp sinonimų – misturcija (*Tropeolum*), kekšuogė (*Paris*), tapalis (*Populus*), žaltininkas (*Daphne*). Nenaudos (*Adoxa*) ir žvirblutės (*Passerina*) vardai sudaryti pagal lotyniškojo vardo prasmę.

Erica (257) genčiai pritaikytas vienas iš liaudiškų viržio vardų. Pateiktos trys rūšys. *E. cinerea* nurodoma iš Lydos apygardos, *E. herbacea* – Polesėje, *E. tetralix* paplitimas nenurodytas, tik aprašytos būdingos augavietės.

Calluna (258) genties viena rūšis *C. vulgaris* tikrai augo Žemaitijoje ir žmonių vadinta šilais. Šilo vardą Pabrėža perkėlė *Erica* genčiai, o *Calluna* gavo prūsišką viržio vardą.

Vaccinium gentis (259) pavadinta meile. Visos 3 Žemaitijoje augančios – rūšys – plačiai paplitę uogienojai, kiekviena uoga turi savo vardą. Norėdamas išlaikyti binarinį rūšių įvardijimo principą, Pabrėža atitinkamai pavadino *V. myrtillus* – meile mėlyne, *V. uliginosum* – meile vaivoru, *V. vitis-idaea* – meile brukne. Rengiant LBŽ meilė buvo pakeista į šilauogę ir vietoj vaivoro duotas girtuoklės vardas. Vėliau dirbusi Botanikos žodyno komisija grąžino vaivoro vardą.

Oxycoccus (260) genčiai „Taisliuje“ paliktas labiausiai žinomas spanguolės vardas. LBŽ pirmoje vietoje įrašė spalgenos vardą, bet Botanikos žodyno komisija norminiu pripažino Pabrėžos pasiūlytąjį vardą. „Taisliuje“ aprašyta viena rūšis.

Acer (262) genties „Taisliuje“ aprašytos 5 rūšys – visur paplitusi *A. platanoides*, Pietų Lietuvos giriose auganti *A. pseudoplatanus*, *A. tataricum* ir *A. campestre* iš Ukrainos, Volynės ir Podolės, ir dar pasiūlyta įveisti Žemaičiuose žiemos šalčiams atsparią *A. pensyloanicum*.

Tropaeolum (263) gentis dabar vadinama nasturte. „Taisliuje“ ji pavadinta misturcija, nepatikslinus blogai nugirsto lenkiško vardo.

Oenothera (264) gentis išlaikė Pabrėžos pateikiamą nakvišos vardą. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, viena paplitusi gyventojų daržuose, kitos – dvarų šiltnamiuose. Nurodęs, kad visos šios rūšys atkeliavo iš Amerikos, žinias apie jų panaudojimą perkėlė į dingusį rankraštį apie naudinguosius augalus.

Epilobium (265) genties „Taisliuje“ pateikta net 11 rūšių. *E. angustifolium* dabar iškelta į atskirą gentį. Atrodo, kad *Epilobium* genties rūšys pelnė ypatingą Pabrėžos dėmesį, jis netgi aprašė naują *E. samogitanum* (ožrožė žemaitinė) rūšį, o *E. palustre* apimtyje išskyrė 4 atmainas (*E. p. majus*, *E. p. rubellum*, *E. p. monanthos*, *E. p. caespitosum*), pabrėždamas savo autorystę („mihi“).

Daphne (266) gentį Pabrėža pavadino žaltinyku, žemaičių vartojamą žalčio lanką nukėlęs į rūšies epitetą. Lietuvos floroje tėra viena rūšis – *D. mezereum*. „Taisliuje“ paminėtos dar dvi rūšys, augančios už Lietuvos ribų.

Populus (268) gentis pavadinta tapaliu, norminis genties vardas dabar – tuopa. „Taisliuje“ aprašytos 6 rūšys, iš jų tik viena savaiminė (*P. tremula* – tapalis apušė). Kitos rūšys auginamos dvarų sodybose ir šventoriuose.

Polygonum (269) gentį Pabrėža vadino rūkčiu, vėliau vardas pataisytas į rūgtį. „Taisliuje“ aprašyta 14 rūšių. Tarp jų – *P. fagopyrum* ir *P. tataricum*, vėliau iškeltos į kitą gentį. Likusios rūšys vis dar neturi pastovios vietos sistemoje, tai išblaškomos per kelias gentis, tai vėl sujungiamos į vieną.

Adoxa (270) gentis Pabrėžos pavadinta nenauda pagal tai, kad augalas menkavertis, neįteikia jokios naudos. Norminis vardas – ūksminas (auga ūksmėtose vietose).

Paris (271) gentis „Taisliuje“ pavadinta kekšuoge. Pabrėža rašo, kad taip ją vadina vietos gyventojai. Nurodomas dar vienas vietinis vardas – kirmino uoga.

Elatine (272) gentis Pabrėžos pavadinta pryvande, t. y. augančia prie vandens (plg. lenkų nadwodnik). Norminis genties vardas – vandenė. „Taisliuje“ nurodomos 2 rūšys ir jų augimo sąlygos, bet nėra nuorodų apie jų buvimą Žemaitijoje.

IX gauja *dewinwiiry* (devynvyrė, *Enneandria*) apima gentis, kurių augalų žiedai turi po devynis kuokelius. Dabar vartojamose sistemose šios gentys pasklidusios po įvairias šeimas ir net klases. Pabrėžos vartotoje Linėjaus sistemoje pagal liemenėlių skaičių šios gaujos 6 gentys suskirstytos į 3 rėdas. Iš „Taisliuje“ pasiūlytų šių genčių vardų išliko vienas – rabarbaras (*Rheum*).

Laurus (273) genčiai duotas vainikūno vardas gali būti paaiškintas šio augalo šakelių ir lapų panaudojimu garbės vainikams pinti. Vėliau gentis gavo lauro vardą.

Persea (274) genties rūšys, aprašytosios „Taisliuje“, dabar yra *Cinnamomum* gentyje, o lotyniškasis *Persea* vardas atiteko kitos šeimos genčiai. Pabrėžos pateiktas gelbio vardas gali būti susijęs su aprašomos genties rūšių prieskoninėmis ir gydančiomis savybėmis (pagalba ruošiant maistą ar vaistus). Aprašytos 4 rūšys, visos jos auga toli nuo Lietuvos, gali būti atvežami tik jų produktai.

Mercurialis (275) gentis Pabrėžos pavadinta čeraunykės vardu. Norminis vardas – laiškėnis. Žemaitijoje paplitusi rūšis *M. perennis* auga ūksmėtose, mažai lankomose vietose, augalas nuodingas, gal net naudotas kaip burtažolė. Aprašydamas dar vieną rūšį (*M. annua*) Pabrėža pažymi jos neradęs augančios. Vėlesni autoriai ją rado pajūrio regione.

Rheum (276) gentis „Taisliuje“ pavadinta rabarbaro vardu. Tuo vardu gyventojai vadino daržuose auginamą *R. rhaponticum*. „Taisliuje“ aprašytos iš viso 5 rūšys, bet plačiau išplitusi tik viena.

Butomus (277) ir *Hydrocharis* (278) – lelijainių klasės gentys. Pabrėžos duotieji vardai (jautskoma ir vandgrakšta) liko tarp sinonimų, norminiai šių genčių vardai – bėžis ir vandenplūkis.

X gauja – *deszimtwiiry* (dešimtvyrė, *Decandria*) turi 4 rėdas, apimančias 33 gentis. Šiuolaikinės sistematikos požiūriu šios gaujos genčių sudėtis marga, tai daugelio šeimų taksonai. Didesnę grupę sudaro gvazdikinių šeimos gentys. Šios gaujos apimtyje „Taisliuje“ pateikiama ir keletas egzotiškų, Lietuvoje neaugančių augalų, Pabrėžos dėmesio sulaukusių dėl savo teikiamos naudos (vaistinės ir dekoratyvios *Cassia*, *Copaifera*, *Guajacum*, *Phytolacca*, *Quassia*, *Styrax*, *Banisteria*, *Dictamnus*, *Hydrangea*, *Rhododendron*, *Ruta* genčių rūšys). 11 genčių vardai išliko pagrindiniais šių taksonų pavadinimais: balžuva (*Andromeda*), banisterija (*Banisteria*), blužnutė (*Chrysosplenium*), gailis (*Ledum*), guboją (*Gypsophila*), gvajokas (*Guajacum*), kasija (*Cassia*), kopaifera (*Copaifera*), krūmsargė (*Cucubalus*), smiltė (*Arenaria*), stirakas (*Styrax*). 6 genčių lietuviško vardo autoriumi taip pat laikytinas Pabrėža, nors juos teko kiek pakoreguoti. Tai gaisrena vietoj gaisros (*Lychnis*), uolaskėlė vietoj kūliardos (*Saxifraga*), marenikė vietoj marenkos (*Chimaphila*), naktižiedė vietoj nakžiedės (*Silene*), rūta vietoj rūto (*Ruta*), kriaušlapė vietoj grūšlapės (*Pyrola*). 16 genčių vardai liko tarp sinonimų.

Arbutus (280) gentyje Pabrėža aprašė Žemaičiuose augančią rūšį *A. uva-ursi*, dabar vadinamą *Arctostaphylos uva-ursi*. *Arbutus* gentyje likusios rūšys Lietuvoje neauga, jos ir „Taisliuje“ nepaminėtos. *Arctostaphylos uva-ursi* lietuviškas vardas – miltinė meškauogė. Pabrėžos paminėtas žemaitiškas rūšies vardas miltinės sutampa su latvišku – miltenes.

Andromeda (281) genties „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys, dabar priskiriamos 2 gentims. Pabrėža gentį pavadino balžuva, LBŽ autoriai be reikalo pakeitė vardą į balažuvę. Vėliau buvo grąžintas „Taisliuje“ įrašytasis vardas (*Andromeda polifolia* – siauralapė balžuva).

Pyrola (284) genties „Taisliuje“ pateikiamos 6 rūšys. Dabar jos išskirstytos per kelias gentis. Jau buvo minėta, kad Pabrėžos grūšlapė pataisyta į kriaušlapę. *Pyrola* gentyje išliko 4 rūšys (*P. chlorantha*, *P. media*, *P. minor*, *P. rotundifolia*).

Chimaphila (285), kaip minėta, vietoj Pabrėžos siūlytos marenkos dabar vadinama marenike. Aprašęs *C. umbellata*, autorius pateikia kelias radimo vietas ir kelis žemaitiškus sinonimus.

Monotropa (286) genties „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys, dabar jos sujungtos į vieną. Pabrėžos pateiktas žvynės vardas liko tarp sinonimų.

Dictamnus (289) gentį Pabrėža pavadino uosyte pagal augalo lapų pavidalą. Šis vardas liko sinonimu. „Taisliuje“ aprašyta viena rūšis, auginama dvarų sodybose (savaiminė auga Podolėje).

Hydrangea (294) – dar viena dekoratyvinių augalų gentis, auginama patalpose, atvežta iš Rytų Azijos. Pabrėžos pateikiamas vandponios vardas neprigijo.

Saxifraga (295.) genties vardas daugelyje kalbų atitinka lotyniškojo prasmę. „Taisliuje“ pasiūlyta kūliarda. Vėlesnieji botanikai norminiu vardu pasiūlė uolaskėlę. „Taisliuje“ pateiktos visos 3 Lietuvoje augančios rūšys: *S. granulata*, *S. hirculus* ir *S. tridactylites*.

Gypsophila (296) genties „Taisliuje“ surašytos 5 rūšys, iš jų Žemaičiuose rasta tik *G. muralis*. *G. fastigiata* nurodoma augant Lietuvoje. Dar 3 rūšys (*G. vaccaria*, *G. paniculata*, *G. collina*) nurodytos iš Gardino apylinkių, Volynės arba Podolės. Pažymėtina, kad Pabrėžos dėmesio nesulaukė *G. paniculata*, išplitusi Lietuvos pajūryje ir auginama darželiuose. *G. vaccaria* šiuo metu laikoma kitos genties (*Vaccaria*) rūšimi.

Saponaria (297) genties vienintelė rūšis *S. officinalis* Pabrėžos buvo stebėta prie Minijos ir kitur, išskirtos formos. „Taisliuje“ pasiūlytas muilūnės vardas liko tarp sinonimų, genties norminis vardas – putoklis. Pabrėža pateikia Žemaitijoje vartotą baltųjų goštautų vardą.

Dianthus (298) gentis „Taisliuje“ pavadinta dvynžiede. Šį vardą Pabrėža sudarė išvedęs iš graikų kalbos (*dis, di* – dvigubas, *anthos* – žiedas). Žmonėse buvo nugirsti tik atskirų rūšių vardai, įrašyti sinonimų skiltyje. „Taisliuje“ aprašyta net 20 genties rūšių, bet dauguma jų – arba auginamos dekoratyvinės, arba augančios tik už dabartinės Lietuvos ribų. Savaiminės – *D. deltoides* (širdies žolelės, saulės ašarėlės) ir *D. arenarius*. Daržuose auginamos – *D. caryophyllus*, *D. chinensis*, *D. plumarius*, *D. superbus* ir ypač paplitusi *D. barbatus* (kaštavolai). Atskirai paminėtos Kretingos vienuolyno darže augintos *D. caesius*, *D. collina*. Iš žemaitiškų sinonimų minėtinas nėgelkos (*D. caryophyllus*) vardas, artimas vokiškam ir latviškam. Gvazdiko vardo Pabrėža nemini.

Scleranthus (299) „Taisliuje“ pavadinta sodvaisės vardu, aprašytos 2 rūšys. Dabar ši gentis vadinama klėstene.

Chrysosplenium (300) gentis išlaikė Pabrėžos duotą blužnutės vardą. „Taisliuje“ aprašomos 2 rūšys, Žemaičiuose teauga *C. alternifolium*. Ypatingai pažymėtas lapų dydžio ir plaukuotumo įvairavimas.

Banisteria (301) egzotiškos genties „Taisliuje“ aprašyta 1 rūšis (*B. purpurea*), Pabrėžos auginta Kretingos vienuolyno darže ir rekomenduota auginti kaip anksti ir gražiai žydintį bei šalčiui atsparų augalą.

Stellaria (302) gentis „Taisliuje“ pavadinta žvaizdinyke, dabartinis genties vardas – žliūgė. Pabrėža tą vardą buvo panaudojęs kaip vienos rūšies (*S. media*) sinonimą. Aprašytos 7 rūšys, visos augančios Žemaitijoje. Abejotina yra *S. latifolia* (= *S. media* var. *latifolia*), nurodoma iš Žagarės. Dabartiniu metu Lietuvoje žinomos 8 rūšys (Gudžinskas, 1999).

Arenaria (303) Pabrėžos pavadinta smilta, vėlesni autoriai vardą pataisė į smiltę. „Taisliuje“ aprašytos net 8 rūšys, tačiau ne visos jos vietinės, o kai kurios iškeltos į kitas gentis. Išlieka *A. serpyllifolia*. Lietuvoje dar auga *A. saxatilis*, kurią Pabrėža vadino *A. graminifolia* ir nurodė augant Ukrainoje. Į kitas gentis perkeltos *A. trinervia* (*Moehringia trinervia*), *A. peploides* (*Honckenia peploides*), *A. rubra* (*Spergularia rubra*).

Cucubalus (304) gentis Pabrėžos vadinta krūmsarga, dabar tai – krūmsargė. „Taisliuje“ labai tiksliai aprašyta *C. baccifer* radimo vieta.

Silene (305) – naktižiedė, Pabrėžos vadinta nakžieda. „Taisliuje“ pateikiamos 17 rūšių. Ši gvazdikinių šeimos gentis pasižymi polimorfiškumu, įvairūs autoriai ją suskaido į kelias arba vėl sujungia. „Taisliuje“ 5 rūšys pripažintos savaiminėmis (*S. chlorantha*, *S. inflata*, *S. noctiflora*, *S. nutans*, *S. otites*), dar 2 rūšys pateikiamos iš Lietuvos (*S. armeria* ir *S. tatarica* – Trakų apygardoje ir prie Vilniaus). Darželiuose augintos 2 rūšys (*S. armeria*, *S. obtusifolia*), dar 2 augintos Kretingos vienuolyno darže (*S. quinquevulnera*, *S. rupestris*). Pažymėtina, kad šioje gentyje Pabrėža aprašė naują rūšį *S. samogitica* (nakžieda žemaitinė). Pagal pateiktą aprašymą sunku nustatyti, kuriai rūšiai šis taksonas artimiausias. Naujausiuose Lietuvos floros sąvaduose *Silene* gentyje pateikiama 12 rūšių, į tą skaičių patenka kelios rūšys, kurias Pabrėža įtraukė į kitas gentis.

Cerastium (306) gentį Pabrėža pavadino ragaine, LBŽ autoriai įteisino glažutės vardą. „Taisliuje“ aprašytos net 11 rūšių. Į Lietuvos floros sąvadus įtrauktos 7 savaiminės ir 2 auginamos bei adventyvinės rūšys. Iš šios genties rūšių, pateiktų Pabrėžos, išskirta *C. aquaticum* ir perkelta į *Myosoton* gentį. Nekelia abejonių Žemaitijoje rastos rūšys: *C. arvense*, *C. brachypetalum*, *C. viscosum* (dabar *C. glutinosum*), *C. semidecandrum*, *C. pentandrum*, tik tenka sujungti *C. vulgare* ir *C. triviale* (dabar *C. holosteoides*).

Lychnis (307) „Taisliuje“ pavadinta gaisra. Rengiant LBŽ šis vardas buvo nukeltas į sinonimus, gentis gavo gaisranos vardą, vėliau pataisytą į gaisreną. Pabrėžos veikale aprašytos 8 rūšys. Iš jų dabar gentyje liko 5 (*L. coronaria*, *L. flos-cuculi*, *L. chalcedonica*, *L. flos-jovis*, *L. viscaria*). 3 rūšys perkeltos į kitas gentis. *L. githago* dabar yra *Agrostemma githago*, o *L. dioica* ir *L. sylvestris*, kai kurių autorių skirtos į *Melandryum* gentį, dabar yra *Silene pratense* ir *S. dioica*.

Spergula (308) Pabrėžos vadinta gauriu. LBŽ autoriai pateikė kežio vardą. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys. Dabartiniu metu *S. arvensis* ir *S. maxima* sujungtos į vieną *S. arvensis* rūšį, *S. pentandra* vadinama *S. morisonii*, o *S. nodosa* perkelta į kitą gentį ir yra *Sagina nodosa*.

Oxalis (309) gentis Pabrėžos pavadinta uksūne, *O. acetosella* – uksūne zuikrukštynėle. Rūšies epitetas atitinka žemaitišką augalo vardą – zuikio rukštynėlės. Norminis genties vardas – kiškiakopūstis.

Sedum (310.) Pabrėžos vadinta perkūnute, vėliau ši gentis gavo šiloko vardą. „Taisliuje“ aprašytos 6 rūšys, Žemaitijoje auga 3 (*S. latifolium*, *S. telephium*, *S. acre*).

XI gauja – *dwilekwiiry* (dvylikavyrė, *Dodecandria*) – tai grupė genčių, kurių augalų žieduose yra po vienuolika–devyniolika kuokelių. „Taisliuje“ aprašytosios gentys suskirstytos į 6 rėdas. Įteisintų vardų sąrašė išliko 3 genčių pavadinimai – bligna (*Isopyrum*), pipirlapė (*Asarum*) ir portulaka (*Portulaca*). Pabrėžos pasiūlytas rietenos (*Sempervivum*) vardas perkeltas kitos šeimos *Sicyos* genčiai.

Dabartinės sistematikos atžvilgiu tai labai mišrus genčių rinkinys, tarp magnolijainių įmaišyta ir lelijainių gentis (*Stratiotes*), kitos gentys priklauso įvairioms šeimoms.

Lythrum (312) „Taisliuje“ pavadinta krausve, norminiu vardu parinktas Ivinskio siūlyta raudoklė. Pabrėža skyrė daug dėmesio labai paplitusios rūšies *L. salicaria* stebėjimams ir aprašė naują porušį *alato-angulata* (sparnuotai-kantėta), galbūt laikytiną ekologine forma. Aprašytos 3 rūšys. *L. virgatum* Lietuvoje neauga, *L. hyssopifolia* nurodyta iš Gardino apylinkių (neseniai buvo rasta Lietuvos pajūryje).

Portulaca (314) gentis nuo Pabrėžos laikų išlaikė lotyniškąjį vardą. Aprašyta 1 rūšis, auginta dvarų sodybose.

Asarum (315) gentis išlaikė Pabrėžos duotą pipirlapės vardą, taip šie augalai buvo vadina mi Žemaitijoje.

Agrimonia (316) gentį Pabrėža vadino dirvonka, norminis genties vardas dirvuolė. „Taisliuje“ aprašyta viena rūšis – *A. eupatoria*.

Reseda (317) gentis „Taisliuje“ vadinta rozeta, dabar ji – razeta. Aprašytos 4 rūšys, visos jos buvo auginamos Kretingos vienuolyno ar gyventojų sodybų darželiuose. Labiausiai paplitusi *R. odorata*.

Stratiotes (318) gentis Pabrėžos pavadinta vanda (unda), dabar žinoma aštrio vardu. Vientelės rūšies aprašymą lydi reta „Taisliaus“ tekstuose nuoroda apie panaudojimą (stabdo žaizdų kraujavimą).

Sempervivum (319) gentis pavadinta rietena. Jau buvo minėta, kad šis vardas vėlesnių autorių buvo perkelta *Sicyos* genčiai, o *Sempervivum* gavo šilropės vardą. *Sempervivum* gentyje iš „Taisliuje“ aprašytų rūšių liko *S. tectorum* (auginama rūšis). Antroji rūšis *S. hirtum* buvo perkelta į kitą (*Jovibarba* = perkūnropė) gentį ir dabar vadinama *Jovibarba globifera*.

Isopyrum (321) gentis išlaikė blignos vardą. Pabrėža buvo nurodęs *I. thalictroides* augant Gardino apylinkėse, Podolėje ir Volynėje. Vėliau ši rūšis buvo rasta ir Lietuvoje, Kauno ir Raseinių rajonuose.

XII gauja – *kóupkoywiiry* (kuopkojvyrė, *Icosandria*) pasižymi žiedais su daug kuokelių, kurių dalis prisitvirtina prie žiedo apdaro. Dauguma šios gaujos genčių dabar priklauso magnolijainių klasės erškėtinių šeimai, nors yra ir kitų šeimų genčių. Iš Pabrėžos pateiktųjų vardų išliko 7 genčių pavadinimai: cidonija (*Cydonia*), gudobelė (*Crataegus*), lanksva (*Spiraea*),

migdolas (*Amygdalus*), šliandra (*Mespilus*), vyšnia (*Cerasus*), žiog nagė (*Geum*). Nedaug pakeisti avietės (*Rubus*), erškrožės (*Rosa*), mirtos (*Myrtus*), slyvos (*Prunus*), valdšteinės (*Wadsteinia*) vardai.

Amygdalus (322) nuo Pabrėžos laikų tebevadinama migdolu. Migdolais vadinami ir *A. communis* vaisiai. Reikia nepamiršti, kad vis dar tebediskutuojamas genties statusas. Stambesnių genčių šalininkai (tarp jų ir LBŽ autoriai) *Amygdalus* genties neišskiria iš didelės *Prunus* genties, kurioje dar telpa *Armeniaca*, *Cerasus*, *Laurocerasus*, *Padus*, *Persica*. Pabrėža pateikė dar vieną variantą, *Amygdalus* gentyje aprašydamas *A. persica*. Smulkesniųjų genčių šalininkai šią rūšį aprašo kaip *Persica vulgaris*. Pabrėžos laikais ši atvežtinė rūšis buvo auginama dideliuose dvaruose. *A. communis* rūšis išnagrinėta smulkiai, tačiau neužsimenama apie jos auginimą. Turbūt Pabrėžai svarbiau buvo gaunamas produktas. Trečią genties rūšį *A. nana* nurodo augant Ukrainoje, o Žemaitijoje ji buvo auginama prie sodybų.

Cerasus (323) gentis „Taisliuje“ pavadinta vyšnia. Žemaičių daržuose auginamos *C. avium*, *C. acida* (teisingai – *C. austera*) ir *C. vulgaris*. Nurodoma, kad *C. mahaleb* auga Podolėje. *Cerasus* genties apimtyje aprašyta ir *C. padus*, mums žinoma kaip *Padus avium*, Pabrėžos pavadinta binariniu vyšnios ievos vardu, o žemaičiams – jiva (ieva). Aprašyta ir *C. laurocerasus* (dabar vadinama *Laurocerasus officinalis*), kuri pripažinta reikšmingu naudingumu augalu.

Prunus (324) gentį Pabrėža pavadino slyvu (dabar slyva). „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, tarp jų *P. armeniaca*, kitų autorių neretai išskiriama į atskirą gentį *Armeniaca*. *P. spinosa*, savaime auganti prie Nemuno ir Volynėje, Žemaitijoje auginama prie sodybų. Daug dėmesio skirta *P. domestica*, Pabrėža pažymi esant daug atmainų (šiuo atveju veislių), iš jų 12 aprašo detaliau, kitas laiko menkesnėmis. Tarp jų pamini žemaičių didžiuosius slyvus.

Myrtus (325) pavadinta mirtu, vėlesnieji autoriai pateikė mirtos vardą. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, savaime augančios tolimuose kraštuose. *M. pimenta* (= *Pimenta dioica*) yra vertingas prieskoninis augalas. Kitos rūšys auginamos kaip dekoratyvinės.

Punica (326) *granatum* „Taisliuje“ – šviesraudis granotas, augantis pietinėje Europoje. Apie šio augalo buvimą Žemaitijoje neužsimenama. Norminis vardas – paprastasis granatmedis.

Philadelphus (327) gentis Pabrėžos pavadinta myluotoju. Panašų vardą (myluotis) siūlė ir Povilas Matulionis. Gentis buvo pavadinta jazminu, nors tas vardas geriau būtų tikęs *Jasminum* genčiai. *P. coronarius*, Pabrėžos teigimu, buvo auginamas didelių dvarų sodybose.

Cactus (328) genties vardas dabartinėje botaninėje literatūroje išimties tvarka taikytas tik sudarant *Cactaceae* šeimos vardą. Šios šeimos genčių sistema vis dar nesureguliuota, atsiranda nauji taksonai. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, augintos kaip kambariniai augalai dvaruose. Plačiau buvo paplitusi *C. ficus-indica* (= *Opuntia ficus-indica*), valstiečių naudota žaizdų gydymui.

Spiraea (329) gentis išlaikė Pabrėžos duotą lanksvos vardą. Šios genties rūšys savaime Lietuvoje neauga. „Taisliuje“ aprašytos 5 krūminės rūšys, augintos dvarų sodybose, kai kurios su atmainomis, prilygintomis rūšims. Dar 3 rūšys, kurias Pabrėža atskyrė kaip žolines, dabar yra perkeltos į kitas gentis, tokiu būdu *S. aruncus* tapo *Aruncus dioicus*, o *S. filipendula* ir *S. ulmaria* yra *Filipendula vulgaris* ir *F. ulmaria*. Pabrėža nurodė, kad *S. aruncus* auga Lietuvoje, bet nepatikslino, kad ši rūšis yra auginama ir nesunkiai sulaukėja.

Kerria (330) „Taisliuje“ aprašyta vydšvaitos vardu, dabar gentis vadinama kerija. Pabrėža nurodo, kad *K. japonica* buvo auginama didelių dvarų šiltnamiuose kaip dekoratyvus anksti žydintis augalas.

Mespilus (331) gentis – šliandra. „Taisliuje“ aprašyta *M. germanica*. Pabrėža pastebi, kad Žemaitijoje neteko matyti.

Cotoneaster (332) gentis Pabrėžos pavadinta uolobebe, dabar vadinama kauleniu. „Taisliuje“ paminėta viena rūšis, auganti Podolėje.

Crataegus (333) gentis gavo gudobelės vardą, nors Pabrėža žinojo, kad tuo vardu Žemaitijoje vadinama tik viena genties rūšis – *C. monogyna*. Šios rūšies augalai labai įvairuoja, aprašytos kelios atmainos. Kelios iš jų yra savaiminės, dauguma auginamos prie sodybų. Įdomu pažymėti, kad Pabrėža buvo radęs šiai rūšiai taikytą jovaro vardą (Upytės pavieta), juk vis dar neaišku, koks augalas buvo vadinamas jovaru.

Pyrus (334) gentį Pabrėža buvo pavadinęs grūšiu, vėliau šis vardas pakeistas kriauše. Beje, pats Pabrėža kriaušės vardą paminėjo kaip prūsišką genties pavadinimą. Toje pačioje gentyje aprašyta ir *P. malus* – grūšis obelis, vėlesnių autorių išskirta į atskirą gentį. Šios vardui panaudotas rūšinis epitetas. „Taisliuje“ aprašyta pakankamai daug kriaušių (34) ir obelių (26) atmainų, kurių pavadinimai liudija jų prancūzišką ir vokišką kilmę. Pabrėžos aprašymuose trumpai nusakomi veislės morfologiniai požymiai, apibūdinamos skonio savybės, nurodomas brandos laikas ir išlaikymo trukmė. Toje pačioje gentyje Pabrėža aprašo ir 2 rūšis, dabar perkeltas į *Sorbus* gentį – *P. torminalis* (= *Sorbus torminalis*) ir *P. aucuparia* (= *S. aucuparia*). Šermukšnio vardas užrašytas kaip rūšinis epitetas.

Cydonia (335) gentis pavadinta cidonija. Pabrėža aprašo *C. vulgaris* ir nurodo šią rūšį augant Dunojaus šlaituose (Vengrijoje ir Austrijoje), paminėdamas ir 3 atmainas.

Mesembrianthemum (336) genčiai Pabrėža pasiūlė mezembrės vardą. Lietuviškoje nomenklatūroje įsitvirtino pluoštagėlės vardas.

Rubus (337) gentį Pabrėža pavadino aviete, dabar norminis vardas gervuogė. Genties rūšys pasižymi ryškiu polimorfizmu, rūšių sistematika tebėra neišpainiota. „Taisliuje“ aprašytos 16 rūšių su gausiomis atmainomis. Pabrėža netgi pabandė pats aprašyti naują rūšį (*R. rivalis*). Naujesnių tyrimų duomenimis, dabar Lietuvoje rasta 23 rūšys (Gudžinskas, 1999). Tarp Pabrėžos surinktų sinonimų pažymėtini gervuogė (*R. fruticosus*), kaulinė (*R. saxatilis*), vištkojė (*R. chamaemorus*).

Fragaria (338) gentis „Taisliuje“ pavadinta žemine. Žemuogė – tai *F. vesca* rūšies epitetas, vėliau panaudotas visai genčiai pavadinti. Žeminė braškė – tai *F. elatior*, auginama dvarų sodybose. Žeminė brišė – tai *F. collina* (= *F. viridis*), kurią Pabrėža buvo radęs ir Žemaitijoje, nors laikė ją Podolėje augančia rūšimi.

Potentilla (339) gentis „Taisliuje“ pavadinta daugale, dabar ši gentis vadinama sidabražole. Pabrėža aprašė 17 rūšių, tarp jų 7 tikrai augančias Žemaitijoje. Dar viena rūšis buvo auginama Kretingos vienuolyno darže, o kitos – Vilniaus ar Gardino apylinkėse ir dar tolimesniuose kraštuose. Dabartiniu metu, kartu sudėjus savaimines, auginamas ir atneštines rūšis, jų skaičius siekia 30 (Gudžinskas, 1999).

Comarum (340) gentį Pabrėža pavadino pirštinyku. Vėlesni autoriai buvo davę trindažolės ir sūdro pavadinimus. Buvo laiko tarpas, kai *C. palustre* gražinta į *Potentilla* gentį ir pavadinta *P. palustris* – pelkinė sidabražolė. Po ilgesnių tyrimų tai vėl atskira gentis *Comarum* – trindažolė.

Geum (341) gentis nuo Pabrėžos laikų vadinama žiognage, nors surinkta ir sinonimų. „Taisliuje“ aprašytos 2 Žemaitijoje augančios savaiminės rūšys – *G. rivale* ir *G. urbanum*. *G. intermedium* nurodyta iš Podolės.

Rosa (343) genčiai „Taisliuje“ pateiktas erškrožės vardas. Vėliau tas pavadinimas buvo perkeltas į sinonimų gretas, o gentis pavadinta erškėčiu. „Taisliuje“ aprašytos net 35 rūšys, iš jų Pabrėža laiko Žemaičiuose savaiminėmis 5 (*R. canina*, *R. cinnamomea*, *R. dumetorum*, *R. platyphylla*, *R. pumila*). Daugelyje sodybų buvo auginamos *R. cinnamomea* ir *R. villosa*. Dar 6 rūšys buvo auginamos dvarų sodybose. 23 rūšys nurodomos iš Podolės, Volynės ar įvairių Europos šalių. Genties sistema iki šiol nesutvarkyta, net lotyniškosios sinonimikos klausimams reikalinga atskira išsami studija.

XIII gauja – *daugewiiry* (daugiavyrė, *Polyandria*) apima gentis, kurių augalų žieduose labai daug kuokelių, priaugusių prie mezginės pagrindo. „Taisliuje“ aprašytos 6 rėdų 31 gentis. Dabartiniu metu ne visų šių genčių apimtis vienodai vertinama, vienos smulkinamos, kitos sujungiamos. Šioje gaujoje daugiausiai aprašytos vėdryninių šeimos gentys, bet yra ir kitokių, net ir iš lelijainių klasės. Iš Pabrėžos pateiktųjų vardų iki šiol išliko visai nepakeisti 6: aguona (*Papaver*), begonija (*Begonia*), juodgrūdė (*Nigella*), liepa (*Tilia*), pentinas (*Delphinium*), raganė (*Clematis*) ir du šiek tiek pakoreguoti – burbulis (*Trollius*) ir sinavadas (*Aquilegia*).

Papaver (344) išliko žinoma aguonos vardu. Pabrėža aprašė 5 rūšis, 3 savaimines (*P. argemone*, *P. dubium*, *P. rhoeas*) ir 2 auginamas (*P. officinale*, *P. somniferum*).

Chelidonium (345) gentis Pabrėžos pavadinta dangdovana (dangdovena), turbūt dėl gydomųjų *C. majus* savybių. Norminis genties vardas – ugniažolė. LBŽ pateikia ištisą virtinę sinonimų, kas liudija augalo populiarumą. Aprašyta vienintelė rūšis, paplitusi ūksmėtose vietose.

Glaucium (346) gentis Pabrėžos pavadinta balžange. Šis vardas į lietuviškąjį augalų vardyną neišrašytas. Gentis pavadinta vaiklu. „Taisliuje“ aprašytoji rūšis *G. corniculatum* savaime auga Podolėje.

Actaea (347) genčiai Pabrėža sugalvojo kabalysės vardą, nes *A. spicata* liaudyje žinoma ne tik kaip vaistažolė, bet ir burtažolė, turinti magiškų savybių. Norminis genties vardas – juodžolė.

Capparis (348) „Taisliuje“ pavadintas ramda. *C. spinosa* – Viduržemio jūros pakraščiu augalai, kartais auginami parkuose. Pabrėža rašo, kad Žemaitijos dvaruose šios rūšies neteko aptikti. Dabar ši gentis lietuviškai vadinama kapariu.

Tilia (349) genties vardas liepa klausimų nekelia. Kaip ir kiti vietinės kilmės medžiai, buvo pavadinta seniai, vardas panašiai skamba ir kaimyninėse šalyse. „Taisliuje“ aprašytos 5 rūšys, savaiminė – *T. parvifolia* (dabar *T. cordata*), dar 4 rūšys minimos iš kitų šalių, aplink miestus ir sodybas buvo sodinama *T. vulgaris*.

Helianthemum (350) genčiai Pabrėža saulžiedės (saulžiedos) vardą išvertė iš lotyniško pavadinimo. *H. vulgare* (dabar *H. nummularium*) nurodyta augant Lietuvoje (bet ne Žemaitijoje). Norminis genties vardas – saulėnis.

Thea (351) gentį Pabrėža pavadino tiesiog arbata, vėlesnieji autoriai įtvirtino arbatmedį. Dabartiniu metu *Thea* gentis įkelta į *Camelia* gentį, arbatos ir arbatmedžio vardai išliko buityje.

Nymphaea (352) genties vardas Pabrėžos raštuose – vandlelija. LBŽ autoriai įtvirtino vandens lelijos pavadinimą, tačiau nebuvo geriausias sprendimas sudaryti genties vardą iš dviejų žodžių. Yra bent keletas sinonimų, iš jų dar galima būtų parinkti tinkamesnį vardą. „Taisliuje“ aprašęs 2 rūšis Pabrėža vietine pripažino tik *N. alba*, o *N. candida* nurodė augant Čekuose.

Nenuphar (353) gentis (dabar rašoma *Nuphar*) „Taisliuje“ pavadinta lūgnaus vardu, vėliau vardas pakeistas į lūgnę. Pabrėža aprašė 2 rūšis – *N. lutea*, savaime augančią Žemaičiuose, ir *N. pumila* iš šiaurinės Europos, vėliau surastą ir Lietuvoje.

Poterium (354) gentis pavadinta vilnūne, įsitvirtino galvainio vardas. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys, augintos dvarų darželiuose. *P. sanguisorba* – šlaitinis galvainis Lietuvoje auga ir savaime, bet yra reta. Pažymėtina, kad artima gentis *Sanguisorba* „Taisliuje“ aprašyta visai kitoje vietoje (nr. 84).

Paeonia (355) gentį Pabrėža vadino biliūnu ir „Taisliuje“ aprašė 3 rūšis: sodybose auginamas *P. officinalis* ir *P. corallina* (= *P. mascula*) bei Kretingos vienuolyno darže – *P. anomala*.

Delphinium (356) gentis – pentinas (dabar pentinūs). „Taisliuje“ aprašyta 18 rūšių. Vienmetės rūšys dabar perkeltos į *Consolida* gentį (raguolis), tai *D. ajacis*, *D. consolida*, *D. pubescens*. *D. consolida* (= *Consolida regalis*) auga savaime, kitos 2 rūšys – gėlynuose. Dauguma

genties rūšių auginamos kolekcijose arba paminėtos iš kitų šalių. Sodybų gėlynuose buvo auginamos *D. cuneatum*, *D. exaltatum*, *D. intermedium* (= *D. elatum*), *D. montanum*.

Aconitum (357) gentis Pabrėžos pavadinta dvarganyku, dabar ji vadinama kurpele. Dvarganyko vardui Pabrėža pasinaudojo mitologiniu personažu (dvargontas – paslėptas dievas; Dagys, 1937). Žemaičių gėlynuose auginamos *A. napellus* ir *A. stoerkeanum* (= *A. cammarum*), daugiau rūšių paminėta iš kitų šalių. Aprašydamas *A. napellus* pateikė net 18 atmainų, kai kurios netgi laikomos rūšimis, bet jų buvimas Žemaitijoje nepatvirtintas.

Cimicifuga (359) genties Pabrėžos duotas blakvijos vardas buvo pakeistas į blakėžudę. „Taisliuje“ paminėta vienintelė rūšis *C. foetida* iš Volynės ir Podolės.

Aquilegia (360) gentis pavadinta cinavada, tą vardą vartojo žemaičiai. Norminis pavadinimas – sinavadas. Aprašo *A. vulgaris*. Žemaitijoje ta rūšis auginama gėlynuose, o likusioje Lietuvos dalyje neretai auga savaime.

Nigella (361) gentis pavadinta juodgrūde; vardas išliko iki šiol. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys Žemaitijoje sėjamos daržuose, savaime augančios pietinėje Europoje, *N. arvensis* – Volynėje ir Podolėje.

Sagittaria (362) lelijainių klasės gentis, Pabrėžos pavadinta vylyčia (pagal lapų pavidalą). Žemaitijoje paplitusi *S. sagittifolia*, lietuviškoje nomenklatūroje žinoma kaip strėlialapė papliauška.

Illicium (363) gentį Pabrėža pavadino žvaizdanyže. Dabar pavadinimas pakoreguotas ir yra žvaigždanyžis. Šios egzotiškos genties prieskoniniai augalai auga rytinėje Azijoje, atvežami ir platinami tik jų vaisiai.

Adonis (364) gentis „Taisliuje“ pavadinta ramonu, dabar norminis genties vardas – adonis. Pabrėža aprašo 3 rūšis, bet nei viena nėra vietinė. *A. aestivalis* ir *A. vernalis* nurodytos augant Volynėje ir Podolėje, o *A. autumnalis*, kilusi iš Podolės, Žemaitijoje buvo auginama darželiuose ir vadinama ramunėlėmis.

Ranunculus (365) gentis Pabrėžos pavadinta švatiku. Tai dar vienas mitologijos pritaikymo augalų vardų kūrimui atvejis. Vėdryno vardą (taip dabar vadinama ši gentis) Pabrėža paminėta tarp sinonimų, aprašydamas *R. acris* ir *R. repens*. „Taisliuje“ pateiktos 22 rūšys, bet ne visos buvo rastos Žemaitijoje. Kai kurios rūšys yra perkeltos į kitas gentis, pavyzdžiui, *R. aquatilis* dažnai vadinama *Batrachium aquatile*. Pabrėžos duomenimis, Žemaitijoje auga *R. acris*, *R. auricomus*, *R. bulbosus*, *R. cassubicus*, *R. flammula*, *R. lanuginosus*, *R. lingua*, *R. repens*, *R. reptans*, *R. sceleratus* ir ne visai tvirtai *R. polyanthemus* (su atskirai aprašyta *R. nemorosus*, kuri dabar laikoma tik porūšiu).

Ficaria (366) Pabrėžos pavadinta skvirbutrama, dabar vadinama švitriešiu. Kai kurie autoriai *F. ranunculoides* įtraukia į *Ranunculus* gentį.

Trollius (367) gentis Pabrėžos pavadinta burbulu, dabar vartojamas burbulio vardas. „Taisliuje“, remiantis literatūra, aprašytos 3 atmainos, kurios skiriasi matmenimis. Jas reikėtų vertinti kaip ekologines formas.

Helleborus (368) gentis pavadinta čėru, vėliau vardas pakeistas į heleborą. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys iš Podolės, neužsimenant, ar Žemaitijoje kur auginamos.

Caltha (369) genčiai Pabrėža davė lukšto vardą, kaip šiuos augalus vadino Žemaitijoje. Vėlesni autoriai gentį pavadino puriena. Lukštas kurį laiką buvo *C. palustris* rūšies epitetas. Dabar *C. palustris* yra pelkinė puriena, lukštas nukeltas į gausių sinonimų gretas.

Hepatica (370) gentis Pabrėžos pavadinta kepengelbe, dabar tai – žibuoklė. Kai kurie senieji autoriai šią gentį įtraukdavo į *Anemone*. Žemaičiai *Hepatica nobilis* (arba *Anemone hepatica*) vadino mėlynaisiais balais.

Anemone (371) gentis „Taisliuje“ pavadinta balu. Lietuviškame augalų vadyne jos vardas – plukė. Aprašytos 5 rūšys. Savaiminės, Žemaitijoje paplitusios rūšys – *A. nemorosa* ir

A. ranunculoides. *A. sylvestris* auga Lietuvoje, už Žemaitijos ribų. *A. coronaria*, kilusi iš pietinės Europos ir Mažosios Azijos, buvo auginama dvarų gėlynuose. *A. narcissifolia* auga Podolėje.

Pulsatilla (372) gentį Pabrėža vadino vėlunge, dabar ji žinoma kaip šilagėlė. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, 2 paplitusios savaiminės (*P. patens* ir *P. pratensis*), apie *P. vulgaris* paplitimą neužsimenama, o *P. vernalis* nurodyta iš Gardino apygardos.

Clematis (373) gentis pavadinta raganos vardu, vėliau pataisytu į raganę. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, augančios Podolėje, Polesėje, Volynėje. Neminima, ar kas bandė auginti Žemaitijoje.

Thalictrum (374) gentis pavadinta pirstyčiu. Tai dar vienas vardas, susijęs su mitologija. J. Lasickis mini Prigirstytį, kuris išgirsta pašnibždomis kalbančius. J. Dagys savo straipsnyje šio personažo nepamini. Dabar gentis vadinama vingiriu. „Taisliuje“ aprašyta net 16 rūšių.

XIV gauja – *dwylygy* (dviilgė, *Didynamia*) apima gentis, kurių augalų žiedai turi keturis kuokelius, du ilgesnius ir du trumpesnius. Šiuolaikinėse sistemose tuo požymiu išsiskiria notrelinių ir bervidinių šeimos. „Taisliuje“ šios gaujos apimtyje aprašytos 48 gentys iš 2 rėdų. Pripažintais išliko 11 genčių vardai: cimbžieda (*Plectranthus*), džioveklė (*Orobanch*), kalpokė (*Scutellaria*), lantana (*Lantana*), levanda (*Lavandula*), melisa (*Melissa*), notra (*Stachys*), sezamas (*Sesamum*), šventmedis (*Clerodendrom*), vaisgina (*Ajuga*), žvynšaknė (*Lathraea*). Dar 5 vardai buvo kiek pakoreguoti, tai akišveitė (akšvita – *Euphrasia*), aklė (aklys – *Galeopsis*), dumblenė (dumblė – *Limosella*), linėja (linnejona – *Linnaea*), mėta (mėtra – *Mentha*). Linokės vardas, Pabrėžos skirtas *Linaria* genčiai, buvo panaudotas *Chaenorrhinum* genčiai pavadinti. Kiti vardai liko sinonimų skyrelyje.

Ocimum (375) gentis Pabrėžos pavadinta greitadėle. *O. basilicum* rūšies epitetas – karalytė. Šis vardas asocijuojasi su kai kuriose kalbose vartojamu karališkosios žolės įvaizdžiu. Dabar tai – kvapusis bazilikas.

Plectranthus (376) gentis Pabrėžos pavadinta cimbžieda. „Taisliuje“ aprašyta viena rūšis *P. fruticosus*, kilusi iš Pietų Afrikos, auginama kai kuriuose dvaruose.

Prunella (377) genčiai Pabrėža davė bėrainės vardą, dabar ji vadinama juodgalve. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys: *P. vulgaris*, paplitusi Žemaitijoje, ir *P. grandiflora*, auganti Lietuvoje, už Žemaitijos ribų. Nurodyta, kad *P. vulgaris* žemaičiai vadino nakvišomis.

Melissa (378) gentis nuo Pabrėžos laikų išliko melisa. *M. officinalis* buvo auginama Kretingos vienuolyno darže.

Dracocephalum (379) genties vardą smakžioplė Pabrėža išvertė iš lotynų kalbos. Dabar ši gentis vadinama žiomene. „Taisliuje“ aprašytos 7 rūšys, bet savaiminių Žemaitijoje nėra. *D. ruyschiana* auga Lietuvoje, jau už Žemaitijos ribų. *D. moldavica* (iš Polesės ir Gardino apygardos) buvo sėjama ūkininkų daržuose. *D. nutans*, *D. peregrinum* ir *D. sibiricum* (visos 3 iš Sibiro) buvo auginamos Kretingos vienuolyno darže.

Thymus (380) Pabrėžos vadintas dievaičiu, dabar yra čiobrelis. „Taisliuje“ aprašyta 14 rūšių. Kai kurios iš jų buvo perkeltos į kitas gentis. Žemaičiuose auga 2 savaiminės rūšys: *T. angustifolium* (= *T. serpyllum*) ir *T. serpyllum* (= *T. pulegioides*). *T. vulgaris* buvo auginama daržuose. Pabrėžos aprašytoji rūšis *T. acinos* perkelta į *Acinos* gentį ir yra *Acinos arvensis* – pievinė žvirgždė.

Clinopodium (381) gentis Pabrėžos pavadinta lovkoje, dabar ji vadinama šunmėte. Aprašęs *C. vulgare*, išskyrė atmainą β., pavadintą *C. suaveolens*.

Melittis (382) genties vardą Pabrėža bandė sudaryti nenutoldamas nuo lotyniškojo ir pasiūlė bitnoros pavadinimą. Vėliau buvo įteisintas medumėlės vardas. „Taisliuje“ aprašyta *M. melissophyllum* rūšis, auganti Lietuvoje.

Scutellaria (383) gentis išliko kalpokė, kaip buvo parašęs Pabrėža. „Taisliuje“ aprašytos 5 rūšys. *S. galericulata* savaime paplitusi Žemaitijoje, netgi aprašytos 2 atmainos. *S. hastifolia* Pabrėžai buvo žinoma tik iš Vilniaus apygardos. Aprašė ir *S. minor*, kurią žinojo augant Gardino apygardoje (surado panašią Žemaitijoje). Vėlesnieji autoriai nepripažino *S. minor* buvimo Lietuvos teritorijoje.

Ajuga (384) gentis Pabrėžos pavadinta vaisgina (ir vėl augalo pavadinimas iš mitologijos vardyno). „Taisliuje“ aprašytos 3 savaiminės rūšys, Pabrėžos konstatuotos Žemaitijoje: *A. genevensis*, *A. pyramidalis* ir *A. reptans*. Dar paminėta *A. chamaepitys*, auganti Podolėje.

Teucrium (386) pavadinta alge (dabar berutis), taip pat iš mitologijos paimtu vardu. „Taisliuje“ surašytos 8 rūšys, bet nėra nei vienos savaiminės. *T. marum* buvo auginama dvaruose kaip vazoninė kultūra.

Lavandula (387) gentį Pabrėža pavadino iki dabar išlikusiu levandos vardu. „Taisliuje“ aprašyta *L. spica*, nurodant, kad buvo auginama diduomenės daržuose.

Origanum (389) genčiai Pabrėža vertė vardą iš lotynų kalbos – kalnšvita. Dabar tai raudonėlis. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys, savaiminė *O. vulgare* ir dvarų daržuose auginama *O. majorana*. Antroji dabar perkelta į *Majorana* gentį ir vadinasi *M. hortensis* – kvapusis mairūnas. Pabrėžos veikale meironas buvo rūšies epitetas.

Satureia (390) gentį Pabrėža vadino čiobru, dabar tai dašis. *S. hortensis* rūšies augalai buvo auginami daugelyje daržų ir vadinti čiobreliais. Čiobrelio vardas dabar atiteko *Thymus* (380) genčiai. Tai vienas iš pavyzdžių, kaip augalo vardas pakeičia savininką.

Hyssopus (391) genčiai Pabrėža siūlė juzupo vardą. *H. officinalis* „Taisliaus“ rašymo metu jau buvo plačiai auginamas ūkininkų daržuose ir vadinama juozapais. Dabar gentis gali būti vadinama isopu arba juozažole.

Elsholtzia (392) gentis „Taisliuje“ pavadinta vokismėtra. Vėliau jai prigijo aniužės vardas. Aprašytos 2 rūšys. *E. cristata* buvo auginama daržuose. *E. ocimoides*, auganti Azijoje, tik paminėta.

Mentha (393) „Taisliuje“ vadinama mėtra, toks pat yra ir latviškas genties vardas. Norminis lietuviškas genties pavadinimas – mėta. Pabrėža aprašė 13 rūšių, 8 savaiminės, tikrai rastos Žemaitijoje, 2 rūšys buvo auginamos daržuose, *M. crispa* (= *M. spicata*) dažnesnė, *M. piperita* retesnė. Tikslų šios genties rūšių skaičių sunku nustatyti, augalų pavidalas labai įvairuoja dėl kryžminimosi ir sąlygų poveikio, vis dar nesutariama dėl rūšių ir porūšių santykio.

Pulegium (394) gentis – palėjus. Dabar ši gentis įtraukta į *Mentha* gentį. *P. vulgare* yra *Mentha pulegium*.

Galeobdolon (395) gentis Pabrėžos pavadinta aklūčiu. Daugelyje lietuviškų botanikos veikalų ji buvo vadinama šalmučiu. Pastaruoju metu *G. luteum* rūšis vadinama *Lamiastrum galeobdolon* (geltonžiedis šalmutis).

Galeopsis (396) gentis Pabrėžos vadinta akliu, dabar tai aklė. „Taisliuje“ aprašytos 9 rūšys, dabar Lietuvoje auga 6.

Lamium (397) gentis – notrlapė, dabar – notrelė. „Taisliuje“ aprašytos 6 rūšys, 5 iš jų vietinės.

Glechoma (398) pavadinta rėple. Žinoma daug šios genties vardų ir visi jie nusako augalo pavidalą – šliaužiančius stiebus. Dabar vadinama tramažole. Panašiai skamba ir Pabrėžos pateiktas žemaitiškas sinonimas.

Nepeta (399) gentį Pabrėža pavadino šanka. „Taisliuje“ surašytos 3 rūšys, iš jų tik *N. cataria* auginama Žemaitijoje. Norminis lietuviškas genties vardas – katžolė.

Stachys (400) gentis taip ir liko pavadinta notra. Aprašytos 6 rūšys, vietinių nurodyta 4.

Leonurus (401) genčiai Pabrėža pasiūlė liaudigos vardą (iš lotynų kalbos – levo [liūto] uodega), dabar gentis vadinama sukatzole. Iš 4 „Taisliuje“ aprašytų rūšių savaiminė tėra

L. cardiaca. *L. marrubiastrum* dabar perkelta į kitą gentį ir vadinasi *Chaiturus marrubiastrum* – šantrinė liaudiga.

Ballota (402) pavadinta ausgyda, dabar tai akenis. Aprašyta viena rūšis *B. nigra*, Žemaitijoje laikyta reta rūšimi.

Betonica (403) gentis Pabrėžos pavadinta bukvica. Lietuviškame vardyne šiai genčiai buvo duotas noteros vardas. Paskutiniais metais *Betonica* genties rūšys buvo grąžintos į *Stachys* gentį, taigi ir atskiras genties vardas nebebuvo reikalingas.

Marrubium (404) genties vardas „Taisliuje“ – raukšla, dabar ši gentis vadinama šantra. Pabrėža aprašė 2 rūšis. Viena iš jų auga Podolėje, kita, savaiminė, Lietuvoje, o Žemaitijoje buvo auginta Kretingos vienuolyno darže.

Phlomis (405) gentis buvo pavadinta žiba, dabar jos vardas gumbenė. „Taisliuje“ trumpai paminėtos 2 rūšys, augančios Podolėje.

Verbena (406) Pabrėžos buvo pavadinta činčibere, dabar vadinama verbena. „Taisliuje“ aprašyta *V. officinalis*, auganti Volynėje ir Podolėje.

Vitex (407), *Clerodendron* (408), *Volkamera* (409), *Lantana* (410) – tolimų kraštų gentys, augalai auginti dvarų šiltnamiuose. *Vitex* genčiai Pabrėžos pasiūlytas rištovo vardas pakeistas į skautminį. *Clerodendron* liko šventmedis.

Limosella (411) genties dumblių vardas pakeistas į dumblenę. Žemaitijoje tikrai auga savaiminė *L. aquatica*.

Rhinanthus (412) Pabrėžos pavadintas žvagriū, pateikiamas ir žemaitiškas pavadinimas žvaginiai. LBŽ autoriai iš gausių šios genties vardų patvirtino barskučio vardą. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys. Nurodytas ir dažnai vartojamas genties lotyniškojo vardo sinonimas *Alectrolophus*.

Euphrasia (413) gentis buvo pavadinta akšvita, dabar – akišveitė. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, *E. lutea* iš Podolės, *E. odontites* ir *E. officinalis* savaiminės Žemaitijoje. Pateiktos 4 *E. officinalis* atmainos, vėliau įgavusios rūšies rangą. Z. Gudžinskas (1999) nurodo Lietuvoje augant 17 *Euphrasia* genties rūšių. *E. odontites* perkelta į kitą gentį ir yra *Odontites vulgaris* – raudonasis skėstukas.

Pedicularis (414) genties vardas „Taisliuje“ – utvaisa. Dabar norminis genties pavadinimas – glindė. Pabrėža nurodė Žemaitijoje 3 rūšis (*P. palustris*, *P. sceptrum*, *P. sylvatica*), dėl *P. rostrata* buvimo abejojo. Dar 2 rūšys paminėtos iš kitur: *P. comosa* iš Ukrainos ir Podolės, *P. verticillata* iš Polesės.

Melampyrum (415) gentis pavadinta žvaginiu, dabar jos vardas – kūpolis. Iš 7 „Taisliuje“ aprašytų rūšių Žemaitijoje tikrai auga 5 (*M. arvense*, *M. cristatum*, *M. nemorosum*, *M. pratense*, *M. sylvaticum*).

Scrophularia (416) gentis – liauktrama, dabar vadinama bervidžiu. „Taisliuje“ aprašytos 2 savaiminės Žemaitijos rūšys – *S. nodosa* ir *S. aquatica* (= *S. umbrosa*). Paminėta dar viena rūšis iš Volynės – *S. glandulosa*.

Digitalis (417) vardas pirštūnas Pabrėžos buvo verstas iš lotyniškojo. Dabar gentis vadinama rusmene. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys. *D. purpurea* auginama darželiuose. *D. ochroleuca* savaime auga Žemaičiuose, o *D. ambigua* – Vilniaus apygardoje. Abi šios rūšys dabar sujungtos į vieną *D. grandiflora* rūšį.

Linaria (418) gentis pavadinta linoke. Dabar gentis vadinama linažole, o linokės vardas atiteko iš *Linaria* genties į *Chaenorhinum* perkeltai rūšiai (*Linaria minor* = *Chaenorhinum minus*). „Taisliuje“ aprašyta 10 *Linaria* genties rūšių.

Antirrhinum (419) gentis pavadinta liaunasre (levnasre), dabar įteisintas žioveinio vardas. „Taisliuje“ – 2 rūšys. *A. majus* buvo auginama dvarų gėlynuose, *A. orontium* savaime augo Gardino apygardoje. Dabar *A. majus* auginama visoje Lietuvoje. Antroji rūšis rasta kaip užneštinė, yra perkelta į kitą gentį ir vadinasi *Misopates orontium* – dirvinis kregžlys.

Sesamum (420) gentis nuo Pabrėžos laikų vadinama sezamu. *S. indicum* – tolimų kraštų rūšis, patekusi į „Taislių“ kaip vertingas aliejinis augalas.

Orobancha (421) išlaikė Pabrėžos duotą džioveklės vardą. „Taisliuje“ aprašytos 8 rūšys, iš jų savaiminėmis Žemaitijoje pristatytos 2: *O. caryophyllacea* ir *O. rubens*. Kitos žinomos apie Gardiną, Podolėje ir Volynėje. Dabartiniu metu Lietuvoje konstatuotos 8 rūšys, iš jų savaiminės *O. elatior* ir *O. reticulata*, kitos – retos užneštinės.

Lathraea (422) gentis išlaikė žvynšaknės vardą. *L. squamaria* – vienintelė genties rūšis, aprašyta „Taisliuje“. Pateikti ir žemaitiški sinonimai (karvių žolė, pieno žolės).

Linnaea (423) gentį Pabrėža pavadino linnejona, dabar ji vadinama linėja. Keista, bet *L. borealis* nurodoma tik iš Polesės. Ši rūšis auga visoje Lietuvoje, nors ir nėra dažna.

XV gauja – *ketrylgy* (ketriilgė, *Tetradynamia*) apima gentis, kurių augalų žieduose esti po šešis kuokelius, keturis ilgesnius ir du trumpesnius. Tokia žiedo sandara atitinka bastutinių (kryžmažiedžių) šeimos požymį. „Taisliuje“ trys rėdos apima trisdešimt vieną gentį. Lietuviškame vardyne įsitvirtino devyniolikos Pabrėžos pateiktų genčių vardai: anksta (*Draba*), balža (*Crambe*), barborytė (*Barbarea*), blizgė (*Lunaria*), bokštytė (*Turritis*), česnakūnė (*Alliaria*), engra (*Bunias*), garstyčia (*Sinapis*), judra (*Camelina*), kopūstas (*Brassica*), leukonija (*Matthiola*), malkolmija (*Malcolmia*), pipirnė (*Lepidium*), rėžiukas (*Nasturtium*), ridikas (*Raphanus*), smalka (*Cheiranthus*), tvertikas (*Erysimum*), vaistutis (*Arabis*), varnakoję (*Coronopus*). Be to, dar dviem gentims įtvirtinti vardai pagal Pabrėžos pateiktus rūšinius epitetus – pašuolė (*Teesdalia*) ir žvaginė (*Capsella*).

Neslia (424) Pabrėžos buvo pavadinta judrinka. Norminis genties vardas prožiklė. Aprašyta viena rūšis *N. paniculata*.

Crambe (425) gentis išlaikė balžos vardą. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys – *C. maritima*, auganti Palangoje, *C. tatarica*, auganti Podolėje ir Ukrainoje, ir *C. juncea*, užauginta iš sėklų, gautų iš Volynės ar Podolės.

Cakile (426) genčiai „Taisliuje“ duotas rekėčės vardas, dabar ji vadinama stokle. Aprašyta viena rūšis *C. maritima* iš Palangos.

Coronopus (427) iki šiol tebevadinama varnakoje. Pabrėža aprašė vieną rūšį *C. ruellii* (= *C. squamatus*) iš Volynės ir Podolės. Vėliau ji buvo rasta ir Lietuvoje kaip užneštinė.

Bunias (428) pavadinta engra, taip ir pasiliko. „Taisliuje“ aprašyta *B. orientalis* iš Volynės ir Podolės. Lietuvoje ši rūšis buvo rasta vėliau.

Raphanus (429) genties vardas ridikas išliko nepakitęs, matyt, tą vardą žmonės buvo įsisąmoninę nuo seno. Tai populiarūs daržovė, į kraštą atkeliavusi seniai, pakankamai įvairuojanti. Šioje gentyje Pabrėža aprašė ir paplitusią laukų piktžolę *R. raphanistrum* – ridikas svėris, kuri gali būti vadinama tiesiog svėre, prasilenkiant su binarinės nomenklatūros reikalavimais.

Isatis (430) „Taisliuje“ pavadinta mėle, dabar gentis vadinama mėlžole. Aprašyta *I. tinctoria* (su 4 atmainomis) iš Podolės, bet auganti Lydos apylinkėse, taip pat Palangoje.

Lunaria (431) – blizgė, ir dabar taip vadinama. Žemaitijoje paplitusi savaiminė *L. rediviva*. Kretingos vienuolyno darže buvo auginama *L. biennis* (= *L. annua*).

Alyssum (432) gentis pavadinta siutgalba (gelbėjanti nuo pasiutimo), įsitvirtino laibienio vardas. „Taisliuje“ aprašytos 8 rūšys, dauguma iš Podolės, Volynės ar Ukrainos. Žemaitijoje auga savaiminė *A. montanum*.

Iberis (433) genties Pabrėžos duotas vardas lielžiedė pakeistas į rudgrūdėlę. „Taisliuje“ aprašytos 4 dekoratyvinės rūšys, augintos dvarų ir klebonijų gėlynuose.

Teesdalia (434) genčiai Pabrėža buvo davęs tesdalijos vardą, vėliau genties vardu buvo padarytas rūšinis epitetas – pašuolė. Gaila, kad „Taisliuje“ neužsimenama apie *T. nudicaulis* (Pabrėža rašo *T. iberis*) buvimą Žemaitijoje.

Lepidium (435) gentis išlaikė pipirinės vardą. „Taisliuje“ pateikiamos 6 rūšys. Iš jų tenka išskirti *L. draba*, kuri perkelta į kitą gentį ir vadinama *Cardaria draba* – paprastoji kardarija. Žemaitijoje savaime augo *L. campestre* ir *L. ruderales*, buvo sėjama *L. sativum*.

Farsetia (436) gentį Pabrėža pavadino dulksma. „Taisliuje“ aprašytoji *F. incana* dabar yra *Berteroa incana* – pilkoji miltinaitė. *F. linifolia* auga Podolėje.

Draba (437) gentis – anksta. „Taisliuje“ aprašyta 11 rūšių iš įvairių kraštų. Žemaitijoje auga *D. verna* (dabar *Erophila verna* – pavasarinė ankstyvė). Savo radinius Žemaitijoje palyginęs su literatūriniais aprašymais, Pabrėža tikisi suradęs *D. arabis*, *D. cinerea*, *D. muscosa*, *D. spathulata*. Herbariumo nėra, minėtos rūšys auga tolimuose kraštuose, todėl nėra galimybės patvirtinti jų buvimą. Pabrėža siūlo ir naujai jo aprašytą rūšį *D. korcianensis* – anksta karteniškė. Ir apie šią rūšį sunku ką pasakyti, neturint konkrečios medžiagos. Gali būti, kad tai ta pati *D. verna*, pasižyminti ypatingu morfologijos įvairavimu.

Cochlearia (438) genties vardas – ližainė. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys: *C. officinalis* iš Gardino apylinkių ir *C. armoracia* iš Žemaitijos daržų. Antroji rūšis yra perkelta į kitą gentį ir vadinama *Armoracia rusticana* – valgomasis krienas. Krieno vardas yra ir Pabrėžos veikale kaip rūšinis epitetas. *Cochlearia* genties norminis vardas – skabėtras.

Thlaspi (439) gentis Pabrėžos pavadinta plokšte (labai plokšti augalų vaisiai). Lietuviškame vadyne tas pavadinimas liko tarp sinonimų, genties vardas – čiužutė. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys. *T. arvense* tikrai auga Žemaitijoje.

Capsella (440) genties vardas – trikertė, vėliau trikertė tapo rūšies sinonimu, o gentis pavadinta žvagine. „Taisliuje“ aprašyta *C. bursa* (= *C. bursa-pastoris*) su 4 atmainomis.

Camelina (441) išlaikė Pabrėžos duotą judros vardą. Šis vardas buvo žinomas ir žemaičiams, ir latviams. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys. Vietine laikoma *C. sativa*, auganti dirvose, labiausiai tarp linų. Pagal dabartinę sistematiką *C. sativa* var. *pilosa* yra perkelta į kitą rūšį – *C. microcarpa*.

Nasturtium (442) gentis pavadinta rėžiuku (režuku). Dabar šioje gentyje yra likusi *N. officinalis* – paprastasis rėžiukas, rūšis, kurią Pabrėža nurodė augant Lietuvoje. Kitos „Taisliuje“ aprašytos rūšys buvo perkeltos į *Rorippa* gentį, vadinamą čeriuku. Pabrėža pateikė *N. amphibium*, *N. anceps*, *N. palustre*, *N. sylvestre* (dabar *Rorippa amphibia*, *R. anceps*, *R. palustris*, *R. sylvestris*). Aprašydamas *N. amphibium* pabrėžė rūšies įvairavimą ir pateikė atmainas. Viena iš jų (*N. flexuosum*) aprašyta jo paties.

Dentaria (443) gentis pavadinta dantara, vėliau vardas pakeistas į dantažolę. „Taisliuje“ aprašytos 6 rūšys, beveik visos iš Podolės ar Polesės. *D. bulbifera* nurodyta iš Gardino apygardos. Naujesnėse sistemose *Dentaria* genties rūšys įkeliamos į *Cardamine* gentį.

Cardamine (444) gentis Pabrėžos buvo pavadinta šarkos česnaku, taip šiuos augalus vadinę žemaičiai. Vėliau genčiai duotas kartenės vardas. „Taisliuje“ aprašytos 8 rūšys. Žemaitijoje auga *C. amara*, *C. hirsuta*, *C. impatiens*, *C. pratensis*. Pabrėža aprašė naują rūšį *C. byrutensis* – šarkos-česnakas birutinis. Neturint herbariumo pavyzdžių neįmanoma nustatyti šio taksono rango. Atsižvelgiant į nepaprastą *C. pratensis* rūšies polimorfizmą tuo tarpu tenka palikti naująjį vardą tarp rūšies sinonimų.

Arabis (445) lietuviškame vadyne išliko vaistučiu. Iš 6 „Taisliuje“ aprašytų rūšių Lietuvos floroje yra 3: *A. arenosa*, *A. hirsuta* ir *A. thaliana*, bet jų vardai dabar kiti. *Arabis* gentyje liko *A. hirsuta*. *A. arenosa* dabar yra *Cardaminopsis arenosa* – smiltyninis skamainis, o *A. thaliana* – *Arabidopsis thaliana* – baltažiedis varenis.

Turritis (446) gentis – bokštytė. „Taisliuje“ aprašyta *T. glabra*. Naujesnėse sistemose ši rūšis perkeliama į *Arabis* gentį ir vadinama *A. glabra* – glotnūsiai vaistutis.

Leptocarpea (447) – subtelnvaisė, gentis su viena rūšimi *L. loeselii*. „Taisliuje“ nurodyta, kad rūšis auga Gardino apygardoje ir Žemaitijoje. Dauguma autorių nepripažįsta šios genties ir nuo Linėjaus laikų ši rūšis vadinama *Sisymbrium loeselii* – šurkščioji pikulė.

Barbarea (448) gentis Pabrėžos pavadinta barboryte, vardas išliko nepaisant bandymų jį pakeisti. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, *B. arcuata* ir *B. vulgaris* iš Žemaitijos, *B. praecox* ir *B. stricta* iš Podolės. Dabar *B. arcuata* įkelta į *B. vulgaris* rūšį. *B. stricta* auga ir Lietuvoje.

Cheiranthus (449) gentis liko smalka, kaip pasiūlė Pabrėža. „Taisliuje“ aprašyta *C. cheiri* iš pietinės Europos. Pabrėža rašo, kad šie augalai buvo auginami dvaruose kaip vazoninė kultūra.

Matthiola (450) gentis – leukonija. „Taisliuje“ aprašytos 5 rūšys, iš jų 2 auginamos dvarų sodybose.

Malcolmia (451) genčiai Pabrėža paliko lotyniškąjį vardą. „Taisliuje“ aprašė 2 rūšis, *M. africana* auga Podolėje, *M. maritima* iš Pietų Europos buvo auginama Kretingos vienuolyno darže.

Hesperis (452) gentis – naktprijalka, dabar tai vakarutė. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys. *H. matronalis* nurodoma iš Vilniaus apylinkių, o Žemaitijoje auginama darželiuose.

Sisymbrium (453) gentis pavadinta pokliumi (ir vėl vardas iš mitologijos). Dabar pokliaus vardas teko *Descurainia* genčiai, į kurią perkelta *S. sophia*. *Sisymbrium* gentis vadinama pikule. „Taisliuje“ aprašytos dar 5 rūšys, iš jų Žemaitijoje paplitusi *S. officinale*.

Alliaria (454) – taip ir liko česnakūnė. Žemaitijoje paplitusi *A. officinalis* (= *A. petiolata*).

Erysimum (455) gentį Pabrėža pavadino tvertiku. Šis vardas perimtas iš mitologijos. „Taisliuje“ aprašyta 10 genties rūšių, Žemaitijoje auga tik *E. cheiranthoides*.

Brassica (456) gentis pavadinta kopūstu. „Taisliuje“ aprašytos 7 rūšys, iš jų *B. eruca* dabar iškelta į *Eruca* gentį, kuri lietuviškai pavadinta gražgarste (toks buvo Pabrėžos duotas rūšies epitetas). *B. oleracea* rūšyje aprašyti 7 porūšiai (byskirtys), o juose dar ir atmainų. Genties sistematika tebėra paini dėl gausybės kultūrinių formų.

Sinapis (456) gentis išliko garstyčia. „Taisliuje“ pateiktos 4 rūšys. Iš jų *S. nigra* buvo perkelta į *Brassica* gentį ir vadinama *Brassica nigra*. Gentyje liko *S. arvensis* ir *S. alba*.

Diploxys (458) Pabrėžos pavadinta dubultūne. „Taisliuje“ aprašyta viena rūšis *D. muralis* iš Podolės. Dabar gentis vadinama šatreiniu. Lietuvoje žinomos 2 atneštinės rūšys.

XVI gauja *wynjousty* (vienjuostė, *Monadelphina*) apima gentis, kurių augalų žieduose kuokeliai tarpusavyje suaugę, lyg būtų viena juosta sujausti. Rėdos skiriamos pagal kuokelių skaičių. „Taisliuje“ aprašytos 6 rėdų gentys. Kitose sistemose tos gentys patenka į skirtingas šeimas, neturinčias artimesnės giminystės ryšių. Į šią gaują įrašyta netgi pušunų skyriaus gentis *Taxus*. Iš „Taisliuje“ pateiktų vardų norminiais išliko 4: brienė (*Bryonia*), pelargonija (*Pelargonium*), pelžiedė (*Ruscus*) ir rožūnė (*Lavatera*).

Momordica (459) gentis Pabrėžos pavadinta balsamobuole (balsamobūle). Dabar šios genties lotyniškas vardas *Ecballium*. Lietuviškai ilgą laiką buvo vadinama tryškeniu, vėliau pavadinimas pakeistas svaideniu. Šis vardas geriau išreiškia augalų savybę išsvaidyti sėklas, kai paliečiamas prinokęs vaisius. Lietuvoje savaimė neauga, „Taisliuje“ nurodytas iš Odesos apylinkių.

Bryonia (460) išlaikė Pabrėžos duotą brienės vardą. „Taisliuje“ aprašyta *B. alba*, retai pasitaikanti panamėse ar patvoriuose, bandyta įveisti kaip naudingą augalą.

Ruscus (461) gentis išliko pelžiedė. „Taisliuje“ paminėtos 2 rūšys, abi ne vietinės. *R. aculeatus* buvo auginama didesnių dvarų sodybose. Rūšies aprašyme cituojamas rankraštis apie naudinguosius augalus.

Erodium (462) gentį Pabrėža pavadino gervsnape, šį vardą nurodydamas kaip žemaitišką. Dabar gentis vadinama dalgučiu. „Taisliuje“ aprašyta *E. cicutarium*, paplitusi Žemaitijos laukuose ir pievose. Daug dėmesio skirta rūšies įvairavimui, surašytos net 5 atmainos, kai kurių autorių vertintos kaip savarankiškos rūšys.

Passiflora (463) gentis – mūkžiedė. LBŽ autoriai buvo siūlę kryžiažiedės vardą, vėliau nutarta gentį vadinti pasiflora. Pabrėža nurodo, kad *P. coerulea*, kilusi iš Brazilijos, dideliuose dvaruose auginama vazonuose.

Cucurbita (464) „Taisliuje“ – kurvys, vardas artimas vokiškam genties pavadinimui. Dabar ši gentis vadinama moliūgu. Pabrėža aprašė 7 rūšis, visos jos augintos dvaruose. Dabar kai kurios iš jų perkeltos į kitas gentis ir atitinkamai gavo naujus vardus. Lietuvoje plačiai auginamos *C. pepo* ir *C. maxima*.

Cucumis (465) „Taisliuje“ vadinamas ogurklu, dabar šios genties augalai žinomi kaip agurkai ir melionai. Savaimė Lietuvoje neauga, bet agurkai plačiai auginami, o melionai suaukštinami sodininkų mėgėjų dėmesio.

Sicyos (466) gentis „Taisliuje“ vadinama sparogurklu. Norminis vardas – rietena. Pabrėža nurodo *S. angulatus* augant Volynėje aplink sodus. Lietuvoje žinoma tik kaip kultūrinis augalas.

Pelargonium (467) gentis nuo Pabrėžos laikų vadinama pelargonija. Visos genties rūšys atvežtos iš Pietų Afrikos. „Taisliuje“ aprašytos net 7 rūšys, daugiausiai augintos dvaruose kaip vazoniniai dekoratyvūs augalai. *P. radula* ir *P. rosea* buvo paplitusios ir ūkininkų namuose.

Myristica (468) gentis Pabrėžos vadinta muškotu, vėliau vardas pataisytas į muskatą. *M. moschata*, iš tropikų Azijos kilęs prieskoninis ir vaistinis augalas, Lietuvoje nebuvo auginamas, atvežami tik jo vaisiai.

Geranium (469) gentis „Taisliuje“ pavadinta gandršnape, dabar jos vardas snaputis. Aprašytos 17 rūšių, iš jų 8 tikrai augančios Žemaičiuose (*G. dissectum*, *G. molle*, *G. palustre*, *G. pratense*, *G. pusillum*, *G. robertianum*, *G. sanguineum*, *G. sylvaticum*). Vėlesniųjų botanikų buvo rastos dar 5 iš „Taisliuje“ aprašytų rūšių (*G. bohemicum*, *G. columbinum*, *G. lucidum*, *G. pyrenaicum*, *G. rotundifolium*). Vargu ar galėjo iki Žemaitijos atklysti *G. phaeum*, nes tai šiltesnių kraštų rūšis. Kelia abejonių ir Pabrėžos naujai aprašyta *G. samogiticum*, nes aprašyme daugiausiai dėmesio skirta neesminiams požymiams, o patikslinti duomenų neturint herbariumo neįmanoma. Greičiau tai buvo *G. sylvaticum* variacija.

Malva (470) gentį Pabrėža pavadino katsūre, taip vietos gyventojai vadinę labai paplitusią rūšį *M. rotundifolia*. Dabar gentis vadinama dedešva. „Taisliuje“ aprašytos 7 rūšys. *M. rotundifolia* lotyniškas vardas atmetas, nes juo buvo vadinama ir *M. neglecta* bei *M. pusilla*, o *M. crispa* – įkelta į *M. verticillata*.

Lavatera (471) gentis išlaikė Pabrėžos duotą rožūnės vardą. Aprašytos 2 rūšys (*L. thuringiaca* ir *L. trimestris*), savaimė Lietuvoje jos neauga. *L. trimestris* seniai auginama gėlynuose.

Gossypium (472) gentis Pabrėžos pavadinta bovelne. Dabar tai vilnamedis (medvilnė – iš šių augalų gaunamas produktas). Genties rūšys Lietuvoje neauga, bet tai svarbūs kultūriniai augalai ir Pabrėža nutarė būtinai šią gentį paminėti. Aprašė 2 rūšis *G. herbaceum* ir *G. hirsutum*, abi iš Indijos. *G. herbaceum* auginama kai kur Europoje.

Althaea (474) pavadinta rožės vardu, kuris buvo taikomas dedešvinių šeimos rūšims įvairiais variantais (roželė, rožūnė, piliarožė). Dabar rožėmis vadinamos dekoratyvinės *Rosa* genties rūšys. Nuo *Althaea* genties atskilus *Alcea* genčiai buvo sukurti 2 vardai – svilarožė ir piliarožė. *Althaea officinalis* – vaistinė svilarožė (Pabrėžos pateiktas sinonimas – kosulio rožė), o *Althaea rosea*, kuri dabar yra *Alcea rosea* – aukštoji piliarožė. Ši rūšis dar Pabrėžos laikais visur buvo auginama gėlynuose.

Sida (475) „Taisliuje“ pavadinta zaukse, dabar jos vardas sida. Pabrėža aprašė *S. abutilon*, kuri dabar perkelta į kitą gentį ir vadinama *Abutilon theophrasti* – pluoštinis galenis.

Taxus (476) gentis pavadinta jėgle. Dabar šios pušūnų skyriaus genties vardas – kukmedis. „Taisliuje“ pateiktasis *T. baccata* aprašymas ypatingai vertingas dėl liudijimo apie šių augalų buvimą Raseinių, Švėkšnos ir Vėžaičių miškuose.

XVII gauja *dwyjousty* (dvijuostė, *Diadelphina*) – kuokeliai lyg sujuosti į du pėdelius. Iš 33 šioje gaujoje aprašytų genčių net 30 priklauso natūralių sistemų ankštinių šeimai (plačiau prasme), likusios 3 gentys (*Corydalis*, *Fumaria*, *Polygala*) atsiduria skirtingose sistemos vieto-

se. Dabartiniame lietuviškame genčių vardyne išliko tik nedaug „Taisliuje“ užrašytų pavadinimų: dobilas (*Trifolium*), kulksnė (*Astragalus*), ožiarūtis (*Galega*), ožragė (*Trigonella*), sien-sparnis (*Tetragonolobus*), tamarindas (*Tamarindus*) (477), žirnis (*Pisum*).

Fumaria (478) gentis „Taisliuje“ pavadinta pelėsrūtu, norminis vardas – žvirbliarūtė. Pabrėža aprašė 7 rūšis, iš jų 4 radęs Žemaičiuose. Dabartiniu metu Lietuvoje žinoma tik *F. officinalis*.

Corydalis (479) gentį Pabrėža vadino palazde, dabar šios genties vardas – rūtenis. „Taisliuje“ aprašytos 6 rūšys. Dabar Lietuvoje auga *C. cava*, *C. bulbosa* (= *C. solida*) ir *C. fabacea* (= *C. intermedia*). Dvarų gėlynuose buvo auginama *C. glauca*, o *C. marschalliana* ir *C. capnoides* paminėtos iš kitų kraštų.

Polygala (480) gentį Pabrėža vadino piendave, dabar šios genties vardas putokšlė. „Taisliuje“ aprašytos 12 rūšių, iš jų net 9 Pabrėžos rastos Žemaičiuose. Dabar Lietuvoje tikrai auga 3 rūšys (*P. amarella*, *P. comosa*, *P. vulgaris*). *P. oxyptera* dažniausiai įkeliama į *P. vulgaris*, *P. austriaca* – į *P. amarella*. Dėl naujai aprašytos *P. palustris* abejojo ir pats Pabrėža, gal tai esanti tik atmaina.

Ononis (481) gentis pavadinta trukla, dabar ji vadinama dirveniu. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys: *O. arvensis* ir *O. spinosa*. Žemaitijoje buvo rasta tik *O. arvensis*.

Anthyllis (482) gentis pavadinta dvigalve, dabar jos vardas perluotis. „Taisliuje“ aprašyta *A. vulneraria*, dabar Lietuvos floroje žinomos 7 šios genties rūšys (Gudžinskas, 1999).

Glycyrrhiza (483) gentį Pabrėža vadino lakaryčia. Genties rūšys Lietuvoje neauga, bet augalai buvo žinomi, nes plačiai taikomi medicinoje ir kulinarijoje. LBŽ autoriai įtvirtino saldymedžio vardą, nors tinkamesnis būtų saldišaknė.

Onobrychis (484) genčiai Pabrėža pateikė bandvikių pavadinimą. Šis vardas pavartotas daugelyje veikalų, bet pastaruoju metu pasiūlyta jį pakeisti esparcetu. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, bet nei viena nenurodoma Žemaitijoje.

Cicer (485; genčių apraše nėra) Pabrėža vadino leišiu, dabar šios genties vardas avinžirnis. „Taisliuje“ nurodoma, kad apie *C. arietinum* auginimą žinių nesama.

Melilotus (486) gentis pavadinta meliliotu, taip šiuos augalus vadinę žemaičiai. Dabar genties vardas barkūnas. „Taisliuje“ aprašytos 7 rūšys, savaiminėmis nurodytos *M. officinalis* ir *M. vulgaris* (= *M. albus*).

Trifolium (487) gentis – dobilas. „Taisliuje“ aprašyta 21 rūšis, iš jų 12 pripažintos savaiminėmis. *T. filiforme* dabar yra *T. dubium*. *T. agrarium* ir *T. procumbens* įkeltos į *T. campestre* rūšį, bet kaip tik jos Pabrėža Žemaitijoje nenurodo. Visai nenagrinėtas *T. fragiferum* paplitimas. *T. rubens* žinomas tik rytinėje Lietuvos dalyje.

Genista (488) Pabrėžos pavadinta keliųgalba, dabar ši gentis – prožirnis. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, Žemaitijoje neaugančios. Tarp jų ir *G. scoparia* iš Bresto apylinkių. Ši rūšis perkelta į *Sarothamnus* gentį, pavadinta sausakrūmiu ir plačiai įveista visoje Lietuvoje sausuose miškuose.

Cytisus (489) gentį Pabrėža pavadino pupmedžiu ir aprašė „Taisliuje“ 8 rūšis, augančias Volynėje, Podolėje ir kitur. *C. laburnum* buvo auginamas Lietuvoje. Vėliau kai kurios rūšys buvo rastos, tai buvo kultivuojami augalai. Daugelis tų rūšių perkeltos į kitas gentis. *C. laburnum* yra *Laburnum anagyroides* (paprastasis pupmedis), *C. nigricans* – *Lembotropis nigricans* (juodasis palėpštis), *C. capitatus* drauge su *C. supinus* – *Chamaecytisus ratisbonensis* (dvižiedis paraipstis), *C. austriacus* – *Chamaecytisus austriacus* (austrinis paraipstis).

Lupinus (490) gentis pavadinta tripijolke, vėliau nutarta ją vadinti lubinu. „Taisliuje“ aprašytos 5 rūšys, augintos dvarų ir ūkininkų daržuose, o gal ir gėlynuose. Labiausiai išplitusi rūšis, kuri ir buvo vadinama tripijolke, tai *L. hirsutus*, dabar įkelta į *L. albus*. Nurodytoji *L. varius* dabar yra *L. angustifolius*. Pabrėža nemini *L. polyphyllus*.

Colutea (491) gentis – pūslašiuurkštis, dabar – pūslius. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys, augančios Vokietijoje. Žemaičiuose nepastebėtos.

Robinia (492) gentį Pabrėža pavadino žirnedžiu. „Taisliuje“ aprašytos 6 rūšys, kurių dalis vėliau perkelta į kitą gentį. Žirnedžio vardas buvo taikytas ir *Caragana* genties rūšims. Painiava išspręsta palikus abiemis gentims adaptuotus lotyniškus pavadinimus – robinija ir karagana. Tai sumedėję augalai, atvežti iš kitų kraštų ir skirti dvarų sodybų želdiniams.

Phaseolus (493) gentį Pabrėža pavadino love, norminis vardas – pupelė. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, augintos diduomenės daržuose.

Pisum (494) gentis – žirnis, daržuose ir laukuose auginami augalai. Aprašytos bent kelios polimorfinės rūšies *P. sativum* atmainos. *P. arvense* nurodyta iš Podolės.

Orobus (495) gentis – medponis. Dabar visos šios genties rūšys sukeltos į *Lathyrus* (496) gentį ir vadinamos pelėžirniais. Pabrėža *Lathyrus* genčiai buvo davęs laukžirnio vardą. „Taisliuje“ abiejose šiose gentyse aprašyta 18 rūšių. Iš jų Pabrėžos pastebėtos Žemaitijoje savaiminės 7 ir 2 auginamos. Gal tai ir ne visai tikslūs skaičiai, nes, pavyzdžiui, jis nenurodo Žemaitijoje *L. palustris*, o ši rūšis tikrai ten auga, *L. intermedius* turi būti įkelta į *L. sylvestris*. Auginamos rūšys – *L. odoratus* (vadinama žemčiūgais) ir *L. tingitanus*. Apie *L. maritimus* „Taisliuje“ neužsiminta.

Vicia (497) gentį Pabrėža vadino žirniku. Dabar gentis vadinama vikiu. Šį vardą Pabrėža buvo davęs *Ervum* (499) genčiai, bet dabar ji, taip pat kita „Taisliuje“ atskirai aprašyta *Faba* (498), sukeltos į *Vicia* gentį. Aprašyta 15 *Vicia* genties rūšių, 4 – *Ervum* ir 1 – *Faba*. Iš *Ervum* genties *E. lens* atskirta į *Lens* gentį (*L. culinaris* – valgomasis lęšis). Ši rūšis kartais auginama pasėliuose. Visur auginama *Faba vulgaris* (= *Vicia faba*). Savaiminėmis „Taisliuje“ pripažintose 2 *Ervum* genties ir 10 *Vicia* genties rūšių.

Galega (501) genties vardas išliko, kaip siulė Pabrėža – ožiarūtis. Aprašyta 1 rūšis *G. officinalis*, auganti Polesėje, Podolėje ir Ukrainoje.

Lotus (502) gentis Pabrėžos pavadinta ežaguliu, dabar žinoma kaip garždenis. Aprašytos 2 rūšys, savaiminė – *L. corniculatus* su keliomis atmainomis. Šioms atmainoms daugelis autorių vėliau suteikė rūšių rangą.

Tetragonolobus (503) gentis išlaikė siensparnio vardą. „Taisliuje“ aprašyta 1 rūšis *T. purpureus*, auginta dvaruose. Lietuvoje šios genties rūšys savaime neauga.

Trigonella (504) gentis – ožragė. „Taisliuje“ aprašyta *T. foenum-graecum*, kuri buvo auginama Kretingos vienuolyno darže. Ši rūšis – seniai žmonijos auginamas pašarinis, vaistinis ir kai kada maistinis augalas.

Pentaphyllum (505) gentis, kurią Pabrėža pavadino penklape, dabar yra prijungta prie *Trifolium*. „Taisliuje“ aprašytoji rūšis *P. lupinaster* yra *Trifolium lupinaster*. Nurodyta, kad rūšis auga Trakų ir Naugarduko apylinkėse, auginama Kretingos vienuolyno darže.

Medicago (506) gentis pavadinta sraige, vėliau priimtas liucernos vardas. „Taisliuje“ aprašytos 6 rūšys, savaiminėmis pripažintos *M. falcata* ir *M. lupulina*, kitos auga Volynėje, Podolėje ar Gardino apylinkėse. Kruopščiai išnagrinetas *M. falcata* įvairavimas, aprašytos 4 atmainos.

Astragalus (507) genties vardas – kulkšnė, atrodo, paties Pabrėžos sukurtas ir niekieno nenurungtas. Tai labai didelė gentis, turinti šimtus rūšių. „Taisliuje“ aprašytos 18, iš jų vietinės tik 2 – *A. arenarius* ir *A. glycyphyllos*. Dvaruose buvo auginama *A. galegiformis*, ūkininkų daržuose – *A. boeticus*. Vėliau Lietuvoje buvo rastos *A. hypoglottis* (= *A. danicus*), *A. cicer* ir *A. onobrychis*.

Oxytropis (508) gentį Pabrėža vadino smailirkla, LBŽ tas vardas pakeistas į smailialaivį. Dabar tai drugišius. *O. pilosa* – savaiminė rūšis, Pabrėža ją rado Žagarės apylinkėse.

Hedysarum (509) gentis – jakšūnė, dabar jos vardas – kirvenis. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys: *H. canadense*, auginta kai kur dvaruose, *H. coronarium* – Kretingos vienuolyno darže, *H. grandiflorum* nurodyta iš Podolės. Savaimė Lietuvoje neauga.

Coronilla (510) gentis – tetervė, norminis vardas – raženis. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys: *C. varia* iš Gardino apylinkių, *C. coronaria* ir *C. minima* iš Polesės. Dabartiniu metu *C. varia* žinoma Lietuvos floroje, auga panemunėmis. Patikslintas lotyniškasis vardas, rekomenduojama vadinti *Securigera varia*.

XVIII gauja *daugejousty* (daugiajuostė, *Polyadelphia*) apima gentis, kurių augalų žieduose kuokeliai suaugę į keletą kuokštelių. Šios gaujos apimtyje Pabrėža aprašė 2 gentis.

Citrus (511) gentis – citrūnas. Vėlesni autoriai pateikė citrinmedžio vardą. Genties rūšys – šiltesnio klimato kraštų augalai, labai vertinami dėl vedamų vaisių, seniai kultivuojami daugelyje kraštų. Lietuvoje gali augti tik dengtose patalpose, auginami mėgėjų. Genties sistematika paini ir problemiška. Pabrėža aprašė 3 rūšis su atmainomis, kurių dauguma dabar laikomos rūšimis.

Hypericum (512) gentis pavadinta jonute, dabar jos vardas jonažolė. „Taisliuje“ aprašytos 9 rūšys. Žemaičiuose buvo rastos *H. perforatum*, *H. quadrangulum* (dabar *H. maculatum*) ir *H. humifusum*, 3 rūšys buvo žinomos iš Lietuvos – *H. dubium*, *H. montanum* ir *H. hirsutum*, dar 3 rūšys paminėtos iš kitų kraštų. Naujausiais duomenimis, Lietuvos floroje žinomos 6 genties rūšys (Gudžinskas, 1999).

XIX gauja *souaugstraajy* (suaugstrajė, *Syngenesia*) apima gentis, kurių smulkūs žiedai susitelkę į graižus, 5 kuokelių dulkinės šonais suaugusios į vamzdelį. Natūraliose ir filogenetinėse sistemose šios gaujos gentys buriasi į astrinių – *Asteraceae* šeimą. Ilgą laiką ši šeima buvo žinoma kaip graižaziedžiai – *Compositae*. Šioje gaujoje Pabrėža vietoje rėdų vartoja giminių terminą. Dabartiniame genčių vardyne išliko šie Pabrėžos „Taisliuje“ įrašytų genčių vardai: bitkrėslė (*Tanacetum*), dagys (*Carduus*), debesylas (*Inula*), džiuğunė (*Hypochoeris*), gaiva (*Lapsana*), geltė (*Serratula*), gvaizdūnė (*Zinnia*), jautakė (*Bupthalmum*), kartylis (*Picris*), katpėdė (*Antennaria*), kietis (*Artemisia*), kreisvė (*Crepis*), lakišius (*Bidens*), muskrėslė (*Diplopappus*), salota (*Lactuca*), šalpusnis (*Tussilago*), šiušelė (*Erigeron*), usnis (*Cirsium*), vanagė (*Hieracium*), žilė (*Senecio*) ir 5 gentims palikti lotyniškieji vardai: borkauzė (*Borkhausia*), cikorija (*Cichorium*), karlina (*Carlina*), ksimenėzija (*Ximenesia*) ir rudbekija (*Rudbeckia*). Kitų genčių vardai buvo pakeisti arba jų teko atsisakyti pasikeitus genties apimčiai ar statusui. Keletas vardų panaudoti kitoms gentims.

Cynara (513) gentis pavadinta valgyne, dabar ji žinoma kaip artišokas. Mūsų krašte šios genties augalai neauga, juos galima auginti sudarius specialias sąlygas. Taip aiškino ir Pabrėža.

Cirsium (514) gentis – usnis, taip žemaičiai vadinę *C. arvense*. „Taisliuje“ aprašyta 12 rūšių, kai kurios auga tik Podolėje, Polesėje ir Volynėje. Tikrai vietinėmis nurodytos *C. lanceolatum* (= *C. vulgare*), *C. palustre*, *C. arvense*, *C. acaule*, *C. oleraceum*.

Carlina (515) gentį Pabrėža pavadino karlina ir šis vardas pasirodė tinkamiausias. Buvo bandyta ją pakeisti sausžiedžiu, bet siūlymas neįsitvirtino. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys: *C. vulgaris*, auganti Žemaitijoje, ir *C. acaulis* iš Trakų ir Gardino apylinkių. Nuorodos apie *C. acaulis* Lietuvos teritorijoje nepasitvirtino.

Carduus (516) – dagys, nekintantis vardas, vaizdžiai nusakantis augalų pobūdį. „Taisliuje“ aprašytos 7 rūšys, Žemaičiuose rastos 3 (*C. nutans*, *C. acanthoides*, *C. crispus*).

Onopordon (517) gentis Pabrėžos pavadinta vėžtrama, dabar tai kardažolė. „Taisliuje“ aprašyta *O. acanthium*, žinoma iš Vilniaus apylinkių ir auginta Kretingos vienuolyno darže.

Arctium (518) gentį Pabrėža vadino kibiu, dabar tai varnalėša. „Taisliuje“ nurodyta, kad žmonės žinojo abu šiuos vardus. Aprašytos 3 Žemaitijoje augančios rūšys – *A. lappa*, *A. minus*, *A. tomentosum*.

Serratula (519) Pabrėža pavadino gelta, vėliau pavadinimas pataisytas į geltę. „Taisliuje“ aprašytos 9 rūšys, dauguma jų iš Podolės ir Volynės. Savaiminė tėra *S. tinctoria* su 3 atmainomis, auganti natūraliose augavietėse.

Silybum (520) – marijondagis, vėliau vardas pakeistas į margainį. *S. marianum* augo Podolėje, Polesėje ir Volynėje, Žemaitijoje buvo kai kur auginamas daržuose.

Carthamus (521) gentis Pabrėžos pavadinta kriukuzu, tokį vardą buvo girdėjęs iš žmonių. Dabar norminis pavadinimas – dygminas. *C. tinctorius* buvo auginamas kai kuriuose dvaruose.

Echinops (522) genčiai Pabrėža siūlė ežkojo vardą, dabar tai – bandrenis. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, iš jų tik *E. sphaerocephalus* buvo auginama Kretingos vienuolyno darže.

Centaurea (523) gentį Pabrėža pavadino šimtaukse, vėliau jai buvo parinktas bajorės vardas, kurį Pabrėža buvo davęs *Scabiosa* genčiai. „Taisliuje“ aprašytos 29 rūšys. Žemaitijoje natūraliai auga 6 (*C. cyanus*, *C. jacea*, *C. nigrescens*, *C. paniculata*, *C. phrygia*, *C. scabiosa*). Žinotina, kad *C. nigrescens* yra *C. phrygia* dalis, o *C. paniculata* dabar vadinama *C. rhenana*. Dvarų gėlynuose buvo auginama *C. moschata*. Kretingos vienuolyno darže augo *C. alba*, *C. aspera*, *C. suaveolens*. Pabrėžos aprašytoji *C. benedicta* dabar yra *Cnicus benedictus* – kartusis šventadagis ir tebeauginamas daržuose kaip vaistažolė.

Eupatorium (524) gentis – atlaiba, dabar – kemas. „Taisliuje“ aprašyta vienintelė *E. cannabinum*, savaiminė drėgnų vietų rūšis.

Chrysocoma (525) – auksaciuprė, vardas, Pabrėžos išverstas iš lotynų kalbos. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys iš Podolės. Žemaitijoje jų nebuvo ir nėra.

Cacalia (526) genčiai Pabrėža pasiūlė vėdrūnės vardą. Dabar tai – kakalija. *C. sonchifolia*, iš Indijos kilęs dekoratyvinis augalas, buvo auginamas didesnių dvarų gėlynuose.

Bidens (527) gentis „Taisliuje“ – lakišys, dabar – lakišius. Aprašytos 2 vietinės drėgnų vietų rūšys *B. cernua* ir *B. tripartita*, *B. cernua* su atmainomis, iš kurių vieną aprašė pats Pabrėža. Kretingos vienuolyno darže buvo auginama *B. grandiflora*.

Balsamita (528) – didšalavija, dabar – balsamita. „Taisliuje“ aprašytoji *B. vulgaris* yra *B. major*. Kai kada įkeliama į *Tanacetum* gentį (*T. major* – balzaminis skaistenis). Auginama kaip vaistinis aromatingas augalas.

Tussilago (529) – šalpusnė, vėliau šalpusnis. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, kurios dabar padalintos į 2 gentis: *Tussilago* su *T. farfara* ir *Petasites*, į kurią sukeltos Pabrėžos aprašytosios *T. alba*, *T. petasites* ir *T. hybrida*. *Petasites* gentis pavadinta šaukščiu (vardas minėtas „Taisliuje“ tarp sinonimų).

Gnaphalium (530) – žyvatrama, bet vardas buvo keičiamas ir dabar tai – pūkelis. Ši gentis patyrė ypatingai daug pasikeitimų, tiek apimties, tiek ir vardų atžvilgiu. Pasikeitimai liečia grupę genčių, „Taisliuje“ pažymėtų nuo 530 iki 535 nr. *Gnaphalium* genties aprašytos 8 rūšys, iš jų 6 auga Žemaitijoje. Dabartinėje Lietuvos floroje žinomos 3 *Gnaphalium* gentyje pasilikusios rūšys (*G. luteoalbum*, *G. sylvaticum*, *G. uliginosum*), *G. rectum* įkelta į *G. sylvaticum* rūšį, o *G. arenarium* perkelta į *Helichrysum* gentį.

Antennaria (531) gentis išliko katpėdė. Pabrėža pripažino šios genties savitumą ir skyrė ją nuo *Gnaphalium* genties.

Achariterium (532) gentis – pūkūnė (puokūnė). Pabrėžos duotasis lietuviškas vardas išliko, bet *A. arvense* dabar yra *Filago arvensis*.

Xerotium (533) gentis – apuokė. „Taisliuje“ aprašyta *X. montanum* dabar yra *Filago minima*, taigi pūkūnė. Apuokės vardas panaudotas samanų genčiai *Trichocolea* pavadinti.

Elichrysum (534) – nemirutė. „Taisliuje“ aprašyta tik darželiuose auginama *E. bracteatum*. Šios genties norminis vardas – šlamutis. Lotyniškasis vardas dabar rašomas *Helichrysum*. Lietuvos floroje šiuo metu yra 2 rūšys, nes iš *Gnaphalium* buvo atkelta *G. arenarium* (= *H. arenarium*).

Xeranthemum (535) – popieržiedė, vėliau pavadinta sausiuku. „Taisliuje“ aprašyta *X. annuum*, auginta kai kur dvaruose, savaimė auga šiltesnėse šalyse.

Tanacetum (536) – Pabrėžos bitkrėslis, dabar pataisytas į bitkrėslę. Tai problemiškos sistematikos gentis. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys: savaiminė *T. vulgare*, darželiuose auginama *T. crispum* ir Kretingos vienuolyno darže pasodinta *T. boreale*. Prie šios genties vėliau prijungtos rūšys iš *Pyrethrum* (555) genties.

Artemisia (537) gentis – kietis. Kiečiais visur vadinami *A. vulgaris* augalai. „Taisliuje“ aprašyta 11 rūšių, iš jų Žemaičiuose savaimė auga *A. vulgaris* ir *A. campestris*, daržuose ir gėlynuose auginamos *A. abrotanum*, *A. dracunculus*, *A. pontica*. Tai pačiai genčiai priklauso ir Pabrėžos atskirai aprašyta *Absinthium* (538) *vulgare* (= *Artemisia absinthium*) – metylė vi-surtinioji, dažnai vadinama pelynais.

Erigeron (540) gentį Pabrėža pavadino šiušele, dabar tai šiušelė. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, iš jų Žemaičiuose paplitusios 2 – *E. acris* ir *E. canadensis*. *E. canadensis* dabar perke-liama į *Conyza* gentį (*Conyza canadensis* – kanadinė konyza).

Inula (541) gentį Pabrėža vadino debesyla, dabar pakeistas debesylu. „Taisliuje“ aprašyta 11 rūšių, iš jų savaiminės *I. hirta*, *I. salicina*, *I. britannica*. Auginama ir prie sodybų sulaukėja *I. helenium*.

Diplopappus (542) gentis – muskrėslis, vėliau – muskrėslė. Pasikeitė ir lotyniškasis vardas, tai – *Pulicaria*. Aprašytos 2 rūšys – *D. vulgaris* ir *D. dysentericus* (= *Pulicaria vulgaris* ir *P. dysenterica*). Dėl antrosios rūšies buvimo Lietuvoje botanikų abejonės neišsklaidytos.

Aster (543) gentį Pabrėža pavadino kampuste, norminis vardas – astras. „Taisliuje“ apra-šyta 12 rūšių, bet savaiminių nėra. Dauguma rūšių buvo auginamos dvarų sodybose. Labiau-siai paplitusi darželių rūšis *A. chinensis* dabar iškelta į atskirą gentį ir yra *Callistephus chinensis* – kininis ratilis. Vienintėlė savaiminė genties rūšis *A. tripolium* Lietuvoje rasta XX a.

Solidago (544) gentį Pabrėža vadino tvira, norminis vardas – rykštenė. Iš 4 „Taisliuje“ aprašytų rūšių savaiminė tėra *S. virgaurea*. Kitos, kilusios iš Šiaurės Amerikos, buvo augina-mos dvarų gėlynuose ir Kretingos vienuolyno darže.

Senecio (546) išlaikė Pabrėžos užrašytą žilės vardą. „Taisliuje“ aprašyta 13 rūšių, iš jų Že-maičiuose nurodytos 4 – *S. jacobea*, *S. paludosus*, *S. viscosus*, *S. vulgaris*. Be nuorodos į Že-maičius dar paminėtos *S. saracenicus* (= *S. fluviatilis*) ir *S. vernalis*. Prie šių skaičių reikia pridėti *Cineraria* (545) gentyje aprašytas *C. campestris* (= *Senecio integrifolius*) ir *C. palustris* (= *Senecio congestus*). Dvarų gėlynuose buvo auginama *S. elegans*.

Arnica (547) gavo lygyčiaus vardą, bet dabar ši gentis ir lietuviškai vadinama arnika. Že-maičiuose neaptikta, nurodyta, kad *A. montana* auga Lietuvoje ir Kurše.

Tagetes (549) gentį Pabrėža pavadino gvazdikui. Dabar gvazdikui vadinama *Dianthus* gen-tis, o *Tagetes* yra serentis. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys – *T. patula* ir *T. erecta*. Šie dekoratyviniai augalai, kilę iš Meksikos, buvo visur auginami darželiuose. Abiejose rūšyse esama atmainų.

Helenium (550) – elenutė, dabar – saulainė. *H. autumnale* buvo auginama dvarų gėlynuose, o *H. pumile* – Kretingos vienuolyno darže. Dekoratyviniai augalai, kilę iš Šiaurės Amerikos.

Zinnia (551) gentis išlaikė gvaizdūnės vardą. „Taisliuje“ aprašytos 5 šių dekoratyvinių augalų rūšys, augintos dvarų gėlynuose.

Bellis (552) Pabrėžos vadinta dobilėliu, norminis vardas – saulutė. *B. perennis* nurodoma iš pietinės Lietuvos ir kitų kraštų. Žemaitijoje buvo auginama darželiuose.

Matricaria (553) gentį Pabrėža vadino moterūne ir „Taisliuje“ aprašė 2 rūšis. Genties vardas pakeistas į ramunę, pakeisti ir rūšių pavadinimai. Pabrėžos aprašytoji *M. chamomilla* dabar yra *M. recutita*, o *M. suaveolens* – *M. discoidea*.

Chrysanthemum (554) gentį Pabrėža pavadino auksažiede, norminis vardas – skaistažiedė. Tai sudėtinga gentis, kai kurios rūšys yra perkeliamos į kitas gentis. Iš 5 „Taisliuje“ aprašytų

rūšių atskirta *C. leucanthemum*, ji yra *Leucanthemum vulgare*. Šiai genčiai parinktas vardas pagal Pabrėžos užrašytą rūšies epiteta – baltagalvė. Rūšis Žemaitijoje savaiminė. Kitos rūšys buvo auginamos ūkininkų darželiuose – *C. coronarium*, Kretingos vienuolyno darže – *C. atratum* ir *C. umbrosum*.

Pyrethrum (555) gentis – tvilkė. Genties statusas vis dar aiškinamas, rūšys perkeliamos į kitas gentis, keičiasi pavadinimai. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, iš jų savaiminė – *P. inodorum*, kuri dabar yra *Tripleurospermum perforatum* – bekvapis šunramunis. Darželiuose auginama *P. parthenium*, dabar – *Tanacetum parthenium* – vaistinis skaistenis. Pabrėžos paminėta *P. corymbosum* yra *Tanacetum corymbosum* – skėtinis skaistenis.

Anthemis (556) gentis Pabrėžos pavadinta ramune, norminis pavadinimas – bobramunis. „Taisliuje“ aprašytos 6 rūšys. Savaiminės Žemaičiuose yra *A. arvensis* ir *A. tinctoria*. Pabrėžos pateiktoji *A. maritima* turėtų būti *Tripleurospermum maritimum* – pajūrinis šunramunis. Ši rūšis buvo auginama Kretingos vienuolyno darže. *A. nobilis* dabar perkelta į kitą gentį ir yra *Chamaemelum nobile* – kilnioji blezdingūnė. Į *Anthemis* gentį sugrąžinta Pabrėžos aprašytoji *Maruta* (557) *vulgaris* (*Anthemis cotula* – šuninis bobramunis). *Maruta* genties vardas šunramunis atiteko *Tripleurospermum* genčiai.

Achillea (558) genties vardas – pelestė, dabar ji vadinama kraujažole. „Taisliuje“ aprašytos 7 rūšys. Žemaitijos vietinė rūšis – *A. millefolium*. Lietuvoje auga *A. ptarmica*.

Buphthalmum (559) gentis išlaikė jautakės vardą, duotą Pabrėžos. Aprašytos 2 rūšys, tinkamos auginti darželiuose.

Georgia (561) gentis pavadinta jeorgija. Tai yra *Dahlia* gentis, lietuviškai vadinama jurginu. Genties rūšys – dekoratyviniai, iš Meksikos atvežti augalai, Pabrėžos laikais auginti dvarų sodybose. Aprašytos 2 rūšys.

Rudbeckia (562) genties vardo Pabrėža nebandė keisti, išliko rudbekija. „Taisliuje“ aprašytos 5 rūšys, augintos dvarų gėlynuose. Labiau buvo išplitusi *R. laciniata*.

Coreopsis (563; genčių sąrašė pakartota 562) genties vardas graželė, vėliau pakeistas į gludą. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, augintos dvarų sodybose ir Kretingos vienuolyno darže.

Helianthus (564) gentį Pabrėža pavadino saulogrąža. Dabar įsitvirtino saulėgrąžos vardas. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys. Visur buvo auginama *H. annuus*, o *H. tuberosus* – tik dvarų sodybose.

Calendula (565) gentį Pabrėža vadino nagatka, dabar jos vardas medetka. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys. *C. officinalis* buvo visur auginama prie sodybų, *C. pluvialis* auginta Kretingos vienuolyno darže. *C. arvensis* paminėta kaip rūšis, auganti Gardino apylinkėse.

Silphium (566), Pabrėžos vadinta lazduone, dabar yra legėstas. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys, augintos Kretingos vienuolyno darže.

Crepis (567) gentis išliko kreisvė. „Taisliuje“ aprašytos 10 rūšių, iš jų 6 savaiminės. Pabrėža pats aprašė 2 naujas rūšis (*C. paludosa* ir *C. gorzdensis*). Neaišku, ką jis vadino *C. cinerea*, surasta Žemaitijoje. Aprašytoji *C. diffusa* yra *C. capillaris*. Prie šių rūšių reikia pridėti Pabrėžos aprašytąsias *Hieracium* (568) gentyje *H. praemorsum* ir *H. paludosum*, kurios dabar yra *C. praemorsa* ir *C. paludosa*.

Hieracium (568) gentis išlaikė vanagės vardą, tik labai pasikeitė rūšių sudėtis. Ši gentis, pasižyminti rūšių gausa ir įvairove, vis dar kelia daug klausimų jos sudėties ir sistemos tyrėjams. „Taisliuje“ aprašytos 22 rūšys, tik jas sunku lyginti su dabartinės genties rūšimis.

Sonchus (569) gentį Pabrėža pavadino pienūne, dabar jos vardas pienė. „Taisliuje“ aprašytos 6 rūšys, iš jų 4 Pabrėža laikė vietinėmis (*S. arvensis*, *S. asper*, *S. oleraceus*, *S. palustris*). 2 rūšys buvo auginamos Kretingos vienuolyno darže (*S. hispanicus* ir *S. tingitanus*).

Borkhausia (570) gentis pavadinta borkauze, „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys. *B. rubra* auginama kai kur dvaruose. *B. foetida* paminėta auganti Volynėje ir Podolėje. Ši rūšis perkelta į *Crepis* gentį ir yra *Crepis foetida*.

Prenanthes (571) gentis – vobis, norminis vardas – prenantė. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys, dabar perkeltos į kitas gentis. *P. muralis* yra Žemaitijoje ir visoje Lietuvoje paplitusi *Mycelis muralis* – miškinė zuiksalotė, o *P. viminea* dabar yra *Lactuca viminea* – rykštinė salota, dėl kurios buvimo Žemaitijoje Pabrėža nebuvo tikras.

Chondrilla (572) genčiai Pabrėža davė vabalsaločio vardą, norminis pavadinimas – arteris. „Taisliuje“ paminėta 1 rūšis *C. juncea*.

Leontodon (573) gentis Pabrėžos pavadinta nedatka. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, dabar sukeltos į *Taraxacum* gentį, dar vieną sudėtingos sistematikos gentį su gausybe rūšių. Labai svarbus yra Pabrėžos pastebėjimas, kad *L. palustris* (= *Taraxacum suecicum* ir *T. balticum*) auga Palangoje.

Lactuca (574) gentis – salotas (dabar – salota). „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys. Savaiminių Žemaičiuose nėra. Visur daržuose auginama *L. sativa* (įvairios atmainos). Nurodyta *L. virosa* iš Vilniaus apylinkių.

Tragopogon (575) genčiai Pabrėžos duotas ožbarzdžio vardas pakeistas pūteliu. „Taisliuje“ aprašytos 7 rūšys, iš jų 3 savaiminės: *T. floccosus* (= *T. heterospermus*), *T. pratensis* ir *T. undulatus* (= *T. orientalis*). *T. porrifolius* buvo auginamas Kretingos vienuolyno darže.

Picris (576) gentis išliko kartylis. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys. Žemaitijoje nurodyta *P. umbellatum*. Tačiau atrodo, kad tai būta *P. hieracioides*. *P. echioides*, kuri vėliau buvo surasta Lietuvoje, neretai perkeliama į kitą gentį ir vadinama *Helminthotheca echioides* – šurkštusis kirmius.

Apargia (577) gentis pavadinta gelsve. Šioje gentyje Pabrėžos aprašytosios rūšys yra perkeltos į *Leontodon* (573) gentį, kurios vardas snaudalė. Iš 6 rūšių savaiminės yra *A. autumnalis* (= *Leontodon autumnalis*), *A. hispida* (= *Leontodon hispidus*) ir *A. hastilis* (= *Leontodon danubialis*). *A. pratensis* įkelta į *A. autumnalis*, o *A. dubia* – į *A. hispida*.

Scorzonera (579) gentis – ligtrama, norminis vardas – gelteklė. „Taisliuje“ aprašytos 6 rūšys. Savaiminė Žemaitijoje – *S. humilis*, pažymėtas įvairavimas, išskirti vidurūšiniai taksonai, kai kurie iš jų aprašyti Pabrėžos. *S. hispanica* siūloma auginti daržuose. *S. laciniata* kai kada perkeliama į kitą gentį ir tada yra *Podospermum laciniatum*.

Hypochoeris (580) gentis išlaikė džiugūnės vardą. Aprašyta 1 rūšis *H. glabra*. Prie šios tenka prijungti dar dvi rūšis iš Pabrėžos aprašytosios *Achyrophorus* (581) genties – *A. maculatus* (= *Hypochoeris maculata*) ir *A. radicans* (= *H. radicata*). Visos šios rūšys savaime auga Žemaitijoje.

Cichorium (583) gentį Pabrėža pavadino cikorija. Norminis genties vardas – trūkažolė. Žemaitijoje savaime auga *C. intybus*. Didesniuose dvaruose buvo auginama *C. endivia*.

Lapsana (584) išlaikė Pabrėžos duotą vardą – gaiva. *L. communis* – savaiminė Žemaitijoje auganti rūšis.

XX gauja *patwiiry* (patvyrė, *Gynandria*) apima gentis, kurių augalų žieduose dulkinės suauga su piestele. Tai daugiausia yra gegužraibinių šeimos gentys. Gegužraibės vardas – liaudies kūryba. Pabrėža pritaikė jį vienai genčiai. Daugumos kitų genčių vardai versti iš lotynų kalbos. Iš Pabrėžos pateiktųjų vardų dabartiniame žodyne išliko 5: antbarzdė (*Epipogium*), gegužraibė (*Orchis*), laksva (*Malaxis*), medauninkas (*Herminium*), vanilė (*Vanilla*).

Orchis (585) gentis – gegužraibė. „Taisliuje“ aprašyta 11 rūšių, iš jų 5 tikrai auga Žemaičiuose: *O. maculata*, *O. mascula*, *O. militaris*, *O. morio*, *O. ustulata*. Pirmosios dvi rūšys atskirtos į *Dactylorhiza* gentį, dėl ryškaus įvairavimo atsirado daugiau rūšių. Vieną rūšį Pabrėža bandė pristatyti kaip naują, bet čia pat pacitavo panašų aprašymą iš literatūros. Tarp „Taisliuje“ paminėtų rūšių yra *O. laxiflora* ir *O. palustris*, į kurias buvo panašūs Pabrėžos radiniai. Vėliau nuorodos nepasitvirtino.

Gymnadenia (586) Pabrėžos pavadinta plikvyre, norminis genties vardas plauretis. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, kurios dabar priklauso net 3 gentims. Žemaitijoje auga *G. conopsea*.

Buvo rasta *G. viridis* (= *Coeloglossum viride* – žalioji plateivė). *G. cucullata* (= *Neottianthe cucullata* – miškinė plikaplaiskė) Pabrėžos nurodyta augant Lietuvoje. Paminėta ir *G. odoratissima* iš dabartinės Ukrainos teritorijos, ši rūšis rasta ir Lietuvoje.

Platanthera (587) gentis Pabrėžos buvo pavadinta platstraje, norminis vardas – blandis. „Taisliuje“ aprašyta Žemaitijoje auganti *P. bifolia* (su 2 atmainomis).

Nigritella (589) gentis – juosvelė, kiti autoriai pavadino ją juoduke. Pabrėža nurodė radęs *N. angustifolia* Gargždų apylinkėse. Be herbariumo neįmanoma patikrinti rūšies tapatybės, bet tenka jos atsisakyti, nes bendrasis rūšies arealas Lietuvos ribų nepasiekia.

Herminium (590) gentis – medauninkas (medaunykas), Pabrėžos duotas vardas, išlikęs lietuviškame augalų vardyne. *H. monorchis* – savaiminė Žemaitijos pievų rūšis, retas ir saugomas augalas.

Epipogium (591) genties vardas – antbarzdė, pakankamai sklandus vertimas iš lotynų (graikų) kalbos. *E. aphyllum* Pabrėža mini iš Trakų apygardos. Žemaitijoje ši rūšis nebuvo rasta.

Goodyera (592) gentis pavadinta lieldanga, norminis vardas – sidabriukė. Pabrėža nurodo *G. repens* augant Trakuose ir Gardino apygardoje, iš tikrųjų ji yra paplitusi ir Žemaitijoje.

Epipactis (593) gentis „Taisliuje“ – šmotlūpė, norminis vardas – skiautalūpis. Aprašytos 3 savaiminės rūšys: *E. latifolia* (= *E. helleborine*), *E. microphylla* ir *E. palustris*.

Cephalanthera (594) – galvočstrajė, dabar ši gentis yra garbenis. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, Žemaitijoje nurodyta tik *C. rubra*. Rūšys retos, jų radimo vietos telkiasi rytinėje Lietuvos dalyje, *C. pallens* Lietuvoje neauga.

Neottia (595) – atbulpurkė, norminis vardas – lizduolė. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, bet iš jų lieka tik *N. nidus-avis*. Pabrėžos paminėtos *N. ovata* ir *N. cordata* dabar perkeltos į *Listera* gentį ir yra *Listera ovata* – kiaušininė dviguonė ir *L. cordata* – širdinė dviguonė. Žemaitijoje auga *N. ovata* ir *N. nidus-avis*, *N. cordata* nurodyta iš Lietuvos ir Polesės.

Corallorhiza (597) genčiai išliko Pabrėžos duotas ilgalūpės (ilglūpės) vardas. Nurodoma viena rūšis *C. innata* (= *C. trifida*), tik neaišku, ar Pabrėža ją matė Žemaitijoje.

Malaxis (598) gentį Pabrėža pavadino laksana. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys – *M. monophylla* be nurodyto paplitimo ir *M. paludosa*, auganti Lietuvoje. *M. monophyllos*, kai kada vadinamas *Microstylis monophyllos*, yra vienalapis gedutis, o *M. paludosa* perkelta į kitą gentį ir yra *Hammarbya paludosa* – pelkinė laksana.

Liparis (599) lanketlūpė, norminis vardas – purvuolis. *L. loeselii* Pabrėžos nurodytas augant Lietuvoje, vėliau buvo rastas ir Žemaitijos teritorijoje.

Cypripedium (600) Pabrėža vaizdžiai pavadino išpūstlūpe, o *C. calceolus* – išpūstlūpe klumpiu. Dabar rūšies epitetas panaudotas genties vardui – klumpaitė. „Taisliuje“ nurodyta iš Vilniaus apygardos, bet vėlesniųjų tyrėjų buvo rasta ir Žemaitijoje.

Aristolochia (601) – numgina, dabar – kartuolė. Dabartinėse sistemose ši gentis labai toli nuo gegužraibinių šeimos. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, augančios pietinėje Europoje, Polesėje, net Šiaurės Amerikoje. Neužsimenama, kad bent viena augtų ar būtų auginama Žemaičiuose.

XXI gauja *wynnóomy* (viennumė, vienanamė, *Monoecia*) apima gentis, kurių augalų žiedai esti vienalyčiai (vyriškieji ir moteriškieji), bet telkiasi ant to paties augalo. Rėdos išskirtos pagal kuokelių skaičių. Genčių derinys šioje gaujoje ypatingai margas, dabartiniam sistematikui sunku suprasti, kaip galima gretinti viksvą su ąžuolu ar pušį su nertimi. Kai kurių genčių vardų Pabrėžai nereikėjo kurti, visi žinojo, kas yra alksnis (*Alnus*), beržas (*Betula*), bukas (*Fagus*), pušis (*Pinus*), viksva (*Carex*), kiaupienė (*Euphorbia*) ar notrynė (*Urtica*). Nesunku buvo parašyti tokius pavadinimus kaip lazda (*Corylus*), ąžuolas (*Quercus*) ar skrobla (*Carpinus*). Kitus vardus reikėjo kurti iš naujo ar bent pritaikyti lotyniškuosius.

Calla (602) gentis pavadinta kytre, norminis vardas – žinginyš. *C. palustris* – Žemaitijoje paplitusi savaiminė rūšis.

Zantedeschia (603) gentis – tiltūnė, dabar vadinama kalija. *Z. aethiopica* jau Pabrėžos laikais buvo dvaruose vertinama vazoninė gėlė.

Arum (604) – aronas, gentis gimininga aukščiau paminėtoms. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys: *A. maculatum*, auganti Vidurio ir Pietų Europoje, ir *A. orientale*, auganti Volynėje ir Podolėje.

Ficus (605) gentis pavadinta piga. Norminis vardas – fikusas. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys. *F. carica* buvo auginama dvarų šiltnamiuose.

Euphorbia (606) gentis – kiaupienė. Dabartiniame vardyme tai karpažolė. „Taisliuje“ aprašytos 23 šios didelės genties rūšys. Iš jų Žemaitijoje savaiminės 2 (*E. peplus*, *E. helioscopia*), *E. cyparissias* auga Lietuvoje, *E. litterata* buvo auginama Kretingos vienuolyno darže. Kitos rūšys svetimžemės.

Najas (607) gentis – vandokė, norminis vardas – plukenis. „Taisliuje“ paminėta *N. major* (= *N. marina*), auganti Vilniaus apygardoje. Pastarųjų dešimtmečių duomenimis, Lietuvos floroje yra *N. flexilis* ir *N. minor*, retos rūšys, o apie *N. marina* trūksta duomenų.

Zannichellia (608) – vandsargė, vardas pataisytas į vandensargę. Pabrėža nurodė, kad *Z. palustris* auga Gardino pygardoje. Rūšis dabar žinoma ir Lietuvoje, bet yra reta.

Carex (609) – viksva. Tai didelė lelijainių klasės gentis. „Taisliuje“ aprašytos 68 rūšys. Pačioje Žemaitijoje nurodytos 43 rūšys, tą skaičių papildė dar 3 rūšys, kurios tikrai auga Žemaičiuose, nors Pabrėža to nepatiksino. Dėl 9 rūšių buvimo abejojama, ar tai tikrai tos rūšys. Dar 7 rūšys nurodytos augančios Lietuvoje, taigi arti Žemaitijos. *Uncinia* (610) gentis pavadinta gembyte. Tas vardas jau pateko į vardyno sinonimų gretas, nes šios genties rūšis *U. microglochin* yra *Carex microglochin* – viksva šerpetūnė. Lotyniškoji *Uncinia* yra vienos grybų genties vardas.

Sparganium (611) – kaspinutė, dabar ši gentis yra šiurpis. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, visos savaimės augančios Žemaitijoje: *S. ramosum* (= *S. erectum*), *S. simplex* (= *S. emersum*) ir *S. natans*.

Urtica (612) gentis – notrynė, norminis vardas – dilgėlė. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys. Žemaičiuose išplitusios *U. dioica* ir *U. urens*. Nurodytoji *U. pilulifera* auga pietinėje Europoje.

Buxus (613) Pabrėžos pavadintas buksu, norminis vardas – buksmedis. *B. sempervirens* auga pietinėje Europoje, Žemaičiuose buvo auginamas dvaruose, žiemojo lauko sąlygomis.

Alnus (614) gentis – alksnis. „Taisliuje“ aprašytos abi savaiminės rūšys (*A. glutinosa* ir *A. incana*), šalia botaniškų dvinarių vardų surašyti ir liaudiški juodalksnio bei baltalksnio pavadinimai.

Littorella (615) gentis „Taisliuje“ pavadinta antkrašte, vėliau vardas pakeistas į kraštūnę. *L. lacustris* (= *L. uniflora*) nurodyta augant Lietuvoje, dabar apie šios rūšies buvimą duomenų nėra.

Xanthium (616) gentis geltdėlė, dabar jos vardas – dagišius. Tai astrinių (graižaziedžių) šeimos gentis, atskirta nuo savo šeimos genčių į kitą gaują. *X. strumarium* augo Žemaičiuose prie Prūsijos sienos. *X. spinosum* buvo žinoma iš Podolės.

Myriophyllum (617) pavadinta galyblape, norminis genties vardas plunksnalapė. Tai vandens augalai. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys – *M. spicatum* iš Žemaitijos ir *M. verticillatum* be tikslesnio paplitimo nurodymo.

Corylus (618) „Taisliuje“ – lazda, gentis dabar žinoma lazdyno vardu. Žemaičiuose visur auga *C. avellana*. Iš kitų kraštų paminėtos rūšys – *C. colurna* ir *C. tubulosa*.

Betula (619) gentis – beržas. „Taisliuje“ aprašytos 5 rūšys. Žemaičiuose auga *B. fruticosa* (= *B. humilis*), *B. nana*, *B. alba* (su atmainomis). Nepatvirtintas *B. pubescens* ir *B. carpatica*

buvimas Žemaičiuose, bet aprašyti svarstymai apie tų rūšių hibridus. Reikia prisiminti, kad „Taisliaus“ rašymo laikais *B. alba* vardu buvo vadinamos 2 rūšys: *B. pendula* ir *B. pubescens*.

Carpinus (620) – skrobla. Nurodyta, kad *C. betulus* auga Žemaitijos miškuose ir krūmuose, molingose dirvose.

Fagus (621) gentis išliko bukas. *F. sylvaticus* nurodytas augant Podolėje ir Volynėje. Jo atmaina *F. purpurea* auginama daržuose, t. y. prie sodybų.

Quercus (623) gentis ažuolas (Pabrėža rašė *oužóls*). Žemaičiuose auga *Q. robur*. „Taisliuje“ paminėta dar viena rūšis *Q. cerris* iš Mažosios Azijos ir pietinės Europos.

Platanus (624) genčiai pritaikytas jovaro vardas, nors šis pavadinimas paties Pabrėžos buvo nurodytas tarp kitų genčių sinonimų. Norminis genties vardas – platanas. Aprašytos 2 rūšys *P. orientalis* ir *P. occidentalis*.

Juglans (625) – riešutas, dabar – riešutmedis. Aprašyta viena rūšis – *J. regia*, kilusi iš Persijos. Pabrėža tvirtino, kad šių medžių esama kai kuriuose Žemaitijos dvaruose.

Ceratophyllum (626) – undragė, vėliau pavadinimas pakeistas ir gentis vadinama nertimi. Žemaitijoje auga 2 rūšys – *C. demersum* ir *C. submersum*, antroji daug retesnė.

Croton (627) – krotonas, vėliau – krotonmedis. Aprašytos 2 rūšys – *C. cascarilla* ir *C. eluteria*. Įtraukė į „Taislių“ kaip naudingus egzotiškus augalus.

Ricinus (628) gentis – cūdaugma. Šį vardą Pabrėža bus išvertęs iš vokiško Wunderbaum. Norminis vardas – ricinmedis. *R. communis* dar vienas egzotiškas farmacijoje vertinamas augalas.

Abies (629) gentis pavadinta egle. Šis pušūnų skyriaus taksonas buvo plačios apimties, vėliau išskirtos kelios gentys. „Taisliuje“ aprašytoji rūšis *A. excelsa* dabar yra *Picea abies* – paprastoji eglė, o *A. picea* yra *Abies alba* – europinis kėnis. *Picea abies* – savaiminė Žemaitijos rūšis.

Pinus (630) – pušis. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys: *P. sylvestris* (su 4 atmainomis), *P. strobus*, *P. cembra* ir *P. cedrus*. *P. cedrus* iš tikrųjų yra kitos genties rūšis – *Cedrus libani*, Artimųjų Rytų kalnuose augantis medis. Tarp *P. sylvestris* atmainų *β. mughus* yra atskira rūšis *P. mugo*.

Larix (631) gentis pavadinta terpe, norminis vardas – maumedis. Aprašyta *L. europaea* = *L. decidua*. Apie šios rūšies augimą ar auginimą Žemaitijoje neužsimenama.

Thuia (632) – gyvainė, dabar *Thuja* genties vardas – tuja. Aprašytos 2 rūšys: *T. occidentalis* ir *T. orientalis*. *T. occidentalis* buvo auginama Lietuvoje.

Typha (634) gentį Pabrėža pavadino žemaitiškai žąsinkūla. Augalų vardyne pagrindinis vardas – švendras. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys. Žemaitijoje tikrai auga *T. latifolia* ir *T. angustifolia*. Šios 2 rūšys ir dabar tebėra Lietuvos floroje.

XXII gauja *dwynóomy* (dvinumė, dvinamė, *Dioecia*) apima gentis, kurių augalų vienalyčiai žiedai išauga ant skirtingų individų (vyriškųjų ir moteriškųjų). Kitose gaujose galima buvo išskirti giminingų genčių grupes, kurios neišsibarstydavo ir natūraliose sistemose. Šioje gaujoje giminingų genčių nėra.

Empetrum (635) genties vardas (kiek pakoreguotas) išliko varnauogė. Aprašyta *E. nigrum*, savaime auganti Žemaitijoje.

Humulus (636) – apynys. Žemaitijoje auga *H. lupulus*. Išskirtos atmainos pagal spurgų formą. Pabrėža dar pateikia skirstymą pagal kilmės ir auginimo kraštus.

Cannabis (637) genties vardas kanapis. *C. sativa* Žemaitijoje visur sėjama. Kultūra kilusi iš Indijos. Dabar vadinama kanape.

Spinacia (638) gentis pavadinta rakynute, dabar jos pavadinimas – špinatas. „Taisliuje“ aprašyta *S. oleracea*. Žemaitijoje buvo auginama dvarų daržuose.

Pistacia (639) genčiai paliktas lotyniškasis vardas. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, kurių teikiamą produkciją (lakus, terpentinę) buvo galima rasti vaistinėse.

Juniperus (640) – kadagys, pušūnų skyriaus gentis. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys. Žemaitijoje paplitusi savaiminė *J. communis*.

XXIII gauja *myszragiūnty* (mišragimtė, *Polygamia*) apima gentis, kurių augalų žiedai gali būti ir dvilyčiai, ir vienalyčiai. Tokių genčių Pabrėža aprašė 2.

Parietaria (642) – inkstaglobė, norminis vardas sienžolė. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, visos augančios kituose kraštuose. Svarbesne laikyta *P. officinalis* kaip naudingas augalas, nes pacituotas rankraštis apie naudinguosius augalus.

Atriplex (643) gentis išliko balandūnė, kaip ją pavadino Pabrėža. „Taisliuje“ aprašytos 2 rūšys: *A. hortense*, auginta Žemaitijos dvarų daržuose, ir *A. nitens*, savaime auganti Ukrainoje ir Vidurio Europoje.

XXIV gauja *slaptgaamy* (slaptgamė, *Cryptogamia*) apima gentis, kurių augalų dauginimosi organai neaiškūs, neižiūrimi ar visai nesuprantami. Gaujos genčių grupavimui Pabrėža pasirinko K. Sprengelio ir J. Jundzilo naudotą sistemą ir aprašė 5 eiles. Pirmoji eilė – paparčiuotieji augalai. Tai yra pataisūnų, asiūklūnų ir šertvūnų skyrių genčių rinkinys, iš viso 14 genčių. Rašydamas „Taislių“ Pabrėža neapsiribojo vien Žemaitijoje augančiais augalais. Šiame veikale tilpo daug genčių ir rūšių iš netolimos kaimynystės ar tolimų egzotiškų kraštų. Atrodo, kad pažintį su augmenijos įvairove jis laikė savo švietėjiškos misijos elementu.

Pilularia (644) ir *Salvinia* (645) genčių augalai – tai smulkūs vandeniniai augalai, kurie savaime Lietuvoje neauga. Pabrėža pateikė po vieną šių genčių rūšį – *Pilularia globulifera*, augančią prie Būgo upės, ir *Salvinia natans*, augančią Pinsko apygardoje. *Salvinia* buvo pavadinta salvinija (dabar jos vardas – plūstis), *Pilularia* – gumuleliūne (piliuliarija).

Equisetum (646) gentis – gegužis, dabar žinoma kaip asiūklis. Augalų pasaulio sistemoje ši gentis priklauso asiūklūnų skyriui. „Taisliuje“ aprašytos 9 rūšys, iš jų Žemaitijoje buvo rastos *E. arvense*, *E. fluviatile*, *E. hyemale*, *E. limosum*, *E. palustre*, *E. sylvaticum*, *E. umbrosum* (= *E. pratense*), tik rūšių skaičius sumažėjo, nes *E. limosum* buvo įkelta į *E. fluviatile*.

Lycopodium (647) gentis pavadinta žemaitišku šundriekos vardu. Lietuviškame vardyne gentis vadinta pataisu. Pabrėža „Taisliuje“ aprašė 6 rūšis, iš jų 4 išskyrė kaip savaimines Žemaitijoje. Dabar *Lycopodium* gentis padalinta į kelias. Pagrindinėje gentyje išliko *L. annotinum* ir *L. clavatum*. *L. complanatum* dabar yra *Diphasiastrum complanatum* – dvišakė padraika, o *L. selago* yra *Huperzia selago* – statusis atgiris. Atgirio vardas „Taisliuje“ buvo įrašytas tarp žemaitiškų sinonimų.

Ophioglossum (648) gentis išlaikė Pabrėžos duotą driežlielės vardą. „Taisliuje“ aprašyta *O. vulgatum*, savaiminė šertvūnų skyriaus rūšis, auganti drėgnose Žemaitijos pievose.

Botrychium (649) gentį Pabrėža vadino mėnesėsrūtu, norminis pavadinimas – varpenis. „Taisliuje“ aprašytos 3 Žemaitijoje augančios rūšys: *B. lunaria* (su 4 atmainomis), *B. matricariifolium* ir *B. virginianum*. Tiksliai nurodytos kai kurios radimo vietos.

Osmunda (650) gentis – vandpapatris, norminis pavadinimas – osmunda. Aprašyta *O. regalis*, auganti Polesėje.

Polypodium (651) genties vardą Pabrėža vertė iš lotynų (graikų) kalbos – galybkojis. Norminis vardas – šertvė. „Taisliuje“ aprašytos 3 rūšys, iš jų *Polypodium* gentyje liko *P. vulgare*. *Polypodium phegopteris* perkelta į kitą gentį ir yra *Phegopteris connectilis* – plaukuotasis papartuolis, o *Polypodium dryopteris* yra *Gymnocarpium dryopteris* – trikampis tikrapapatris.

Lomaria (652) gentis – plunksnis, norminis pavadinimas – unksmenė. Buvo pakeistas ir lotyniškasis genties vardas – *Blechnum*. „Taisliuje“ aprašyta viena rūšis *L. spicant* (= *Blechnum spicant*). Pabrėža apie rūšies buvimą Žemaitijoje neužsiminė. Iki šiol rūšis išlieka Lietuvoje nesurasta, nors jos buvimas tikėtinas.

Struthiopteris (653) gentis pavadinta triaušplunksniu, dabar jos vardas jonpapatris, o lotyniškai – *Matteuccia*. „Taisliuje“ aprašyta *S. germanica* dabar yra *Matteuccia struthiopteris*, Žemaitijoje savaime paplitusi rūšis.

Scolopendrium (654) gentį Pabrėža pavadino šimkoju ir aprašė *S. officinarum*, augančią Kremeneco apylinkėse. Dabar tai yra *Phyllitis scolopendrium* – paprastoji briedlielė, Lietuvoje neauganti rūšis.

Pteris (655) – papartis, norminis vardas – pteris. „Taisliuje“ aprašyta Žemaitijoje paplitusi *P. aquilinum*, rūšis, kuri dabar perkelta į kitą gentį ir yra *Pteridium aquilinum* – didžialapis šakys. Paparčio vardas atiteko kitai genčiai.

Asplenium (656) – blūžnapartis. „Taisliuje“ aprašytos 4 rūšys, iš jų tik viena savaime auga Žemaitijoje – *A. filix-femina*. Ši rūšis perkelta į kitą gentį, jai atiteko Pabrėžos duotasis vardas, dabar žinoma kaip *Athyrium filix-femina* – paprastasis blūžniapartis. Kitos 3 rūšys, likusios *Asplenium* gentyje, gavo gentinį kalnarūtės vardą. Pabrėža nurodė *A. ruta-muraria*, *A. septentrionale* ir *A. trichomanes* augant Podolėje, Polesėje, Ukrainoje, Volynėje.

Aspidium (657) gentis – skydelpartis. „Taisliuje“ aprašytos 8 rūšys, iš jų 5 paplitusios Žemaitijoje. Genties sistema ir vardai yra pakeisti. *Aspidium fragile* yra *Cystopteris fragilis* – trapioji sprakšė, *A. oreopteris* (= *Oreopteris limbosperma*) – paprastasis kalnapartis, *A. aculeatum* (= *Polystichum aculeatum*) – miškinis spyglainis, *A. thelypteris* (= *Thelypteris palustris*) – paprastasis pelkiapartis. Likusios 4 rūšys sukeltos į *Dryopteris* gentį, kuriai ir teko paparčio vardas. Tos rūšys yra *A. cristatum* (= *Dryopteris cristata* – skiauterinis papartis), *A. dilatatum* (= *D. dilatata* – skėstalapis papartis), *A. filix-mas* (= *D. filix-mas* – kelminis papartis, *A. spinulosum* (= *D. carthusiana* – smailialapis papartis).

LITERATŪRA

Dagys, J[onas], 1937: „Kaip kun. A. Pabrėža augalų vardyną kūrė. Bruožai jo darbo ir asmens charakteristikai“, *Gamta* 2 (4), 231-235.

Gudžinskas, Zigmantas, 1999: *Lietuvos induočiai augalai*, Vilnius: Botanikos instituto leidykla.

LBŽ: *Lietuviškas botanikos žodynas*, I dalis, Augalų vardynas, botaniškoji farmakognozinė nomenklatūra ir augalų sistema, sudarė Botanikos žodyno komisija, vadovaujama doc. L. Vailionio, redagavo dr. J. Dagys, Kaunas: 1938